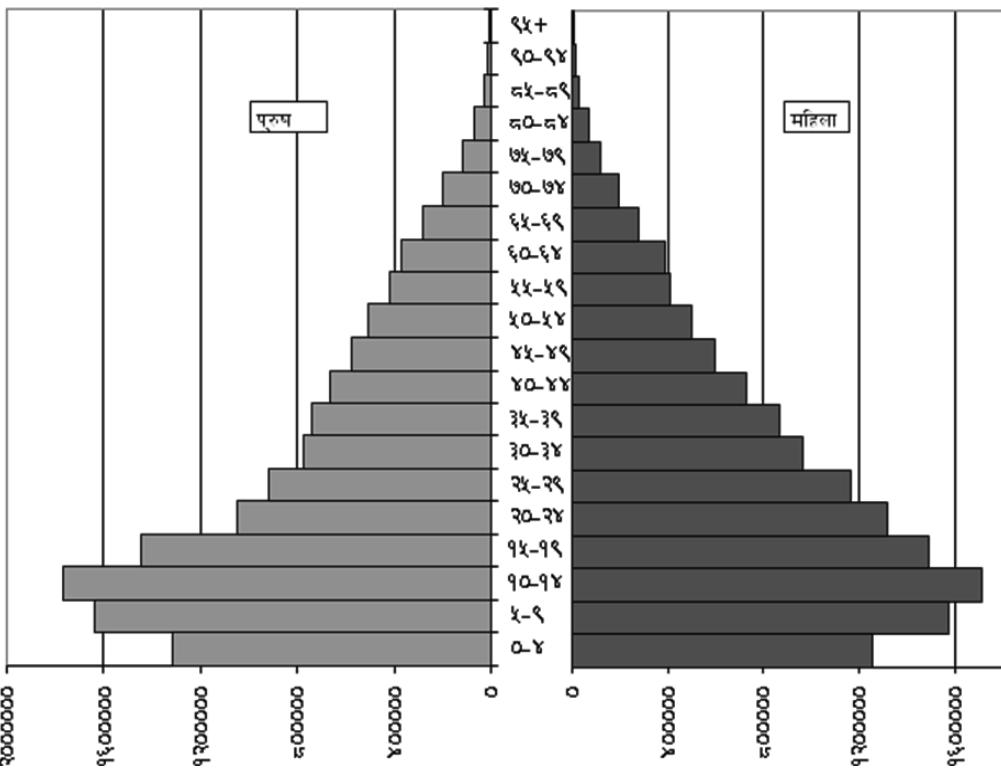

राष्ट्रिय जनगणना २०८८

संक्षिप्त नतिजा

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
आपाथली, काठमाण्डौ
मंसिर, २०८९

भूमिका

नेपालमा जनगणनाको इतिहासले एक सय वर्ष पार गरिसकेको छ। जनगणनाको शृंखलामा एघारौं तथा गणतन्त्र नेपालको पहिलो राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा सङ्कलित विवरणहरूको प्रशोधन गरी प्रमुख नितिजाहरूसमेत तयार भइसकेको अवस्थामा यस “राष्ट्रिय जनगणना २०६८, संक्षिप्त नतीजा” नामक पुस्तक प्रकाशन हुन लागेकोमा म अत्यन्त हर्षित छु।

वर्तमान अवस्थामा सूचना तथा तथ्याङ्कको उपयोगिता र उपादेयतामा वृद्धिसँगसँगै विभिन्न क्षेत्रका तथ्याङ्कहरूको प्रयोगकर्तामैत्री स्वरूपमा माग बढिरहेको छ। जनसाखियक तथ्याङ्कका प्रयोगकर्ता सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय, नीजि क्षेत्र, नागरिक समाज, अध्येता तथा अनुसन्धानकर्ता, अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था एवं आम सर्वसाधारणको अद्यावधिक तथ्याङ्क तथा सूचकका मागलाई यो पुस्तकले धेरै हदसम्म सम्बोधन गर्ने अपेक्षा गरिएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का प्रमुख नितिजाहरू संलग्न गरी नेपाली भाषामा तयार गरिएको यस पुस्तकले प्रयोगकर्तामैत्री सूचक तथा तथ्याङ्कहरू उपलब्ध गराउन महत्वपूर्ण भूमिका निभाउने छ भन्ने विश्वास लिएको छु।

यस पुस्तक तयारीको संयोजन गर्नु हुने सामाजिक तथ्याङ्क महाशाखाका प्रमुख एवं उप-महानिर्देशक विकास विष्टलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। पुस्तक तयारीका लागि जनसङ्ख्या शाखाका प्रमुख एवं निर्देशक डा. रुद्र सुवाल तथा निर्देशकद्वय दामोदर ज्ञालाली र ज्ञानेन्द्र ब्राचार्यले पुऱ्याउनु भएको महत्वपूर्ण योगदानको स्मरण गर्न चाहन्छु। अथक परिश्रम र लगनशिलतासाथ यो पुस्तक तयार गर्नु हुने तथ्याङ्क अधिकृत यदुनाथ आचार्य विशेष धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ। यसै गरी पुस्तक तयारीमा सहयोग गर्नु हुने कम्प्युटर अधिकृतहरू डोलनारायण श्रेष्ठ, लिलानाथ पाण्डे, सुरेशप्रसाद कायस्थ र राजु पोखरेल, तथ्याङ्क अधिकृत प्रकाश पोखरेल, कार्टोग्राफर अधिकृत दामोदर दाहाल, तथ्याङ्क सहायकहरू विमल भट्टराई र कुलप्रकाश न्यौपाने तथा सहयोगीहरू सूर्यबहादुर तामाड र हरीराम लामिछानेलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

अन्त्यमा यस पुस्तकले आम प्रयोगकर्तालाई जनगणनाका नितिजाहरू सहजरूपमा बुझ्न र व्याख्या गर्न सहयोग गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

उत्तम नारायण मल्ल

महानिर्देशक

विषयसूची

१.	राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को परिचय	
१.१	सामान्य परिचय	१
१.२	नेपालमा जनगणनाको संक्षिप्त इतिहास	१
१.३	राष्ट्रिय जनगणना २०६८	२
१.४	राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को गणना संगठन	२
१.५	अवधारणा र सन्दर्भ समय	३
१.६	प्रश्नावली र अन्य सन्दर्भ सामग्रीहरू	४
१.७	जनशक्ति व्यवस्थापन	४
१.८	प्रचारप्रसार	५
१.९	गणना सामग्रीको व्यवस्थापन	५
१.१०	तालिम सञ्चालन	६
१.११	स्थलगत कार्य सञ्चालन	६
१.१२	लगत प्रशोधन	६
१.१३	गुणस्तर नियन्त्रण	७
१.१४	नतिजाको व्यवस्थापन र विश्लेषण	७
१.१५	अन्तर्राष्ट्रिय दातृ समुदायको सहयोग	८
१.१६	चुनौतीहरू	८
१.१७	आगामी जनगणनाका लागि सुझाव	९
२.	नतिजाको सार संक्षेप	१०
३.	नतिजाका तालिकाहरू	१६
३.१	तालिका १: परिवार र जनसङ्ख्या तथा सम्बन्धित सूचकहरू	१६
३.२	तालिका २: उमेर समूहअनुसार जनसंख्या	२२
३.३	तालिका ३: १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरको जनसङ्ख्याको बैबाहिक अवस्था	२८
३.४	तालिका ४: जनसङ्ख्याको जात/जातिगत विवरण	३६
३.५	तालिका ५: मातृभाषाअनुसार जनसङ्ख्या	३९
३.६	तालिका ६: धर्मअनुसार जनसङ्ख्या	४२
३.७	तालिका ७: केही प्रमुख पारिवारिक विवरणहरू	४४
३.८	तालिका ८: खाना पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धन, वत्ति बाल्न प्रयोग गर्ने साधन र परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयअनुसार परिवार सङ्ख्या	४८

१. राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को परिचय

१.१ सामान्य परिचय

कुनै देशको निर्धारित सीमानाभित्र निश्चित समयमा अक्सर बसोबास गरिरहेका व्यक्ति तथा परिवारहरूको जनसांख्यिक, सामाजिक तथा आर्थिक विवरणहरू व्यवस्थितरूपमा सङ्कलन गर्ने र तिनीहरूको प्रशोधन तथा विश्लेषणमार्फत सान्दर्भिक सूचक तथा तथ्याङ्कहरू तयार गरी प्रकाशन गर्ने समग्र प्रक्रियालाई जनगणना भनिन्छ । नेपालको सन्दर्भमा सर्वथा ठूलो यस गणनामा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने हरेक व्यक्ति तथा परिवार कोही नछुट्ने र कोही नदोहोरिने सिद्धान्त अवलम्बन गरी पारिवारिक तथा व्यक्तिगत विवरणहरू सङ्कलन गरिन्छ । जनगणनाले जनसङ्ख्याको आकार, वनावट, वृद्धि र वितरणका विवरणहरू मात्र नभई देशको वास्तविक विम्ब प्रश्तुत गर्ने सामाजिक, आर्थिक तथा जनसांख्यिक सूचकहरू पनि उपलब्ध गराउँछ । प्राप्त सूचक तथा तथ्याङ्कहरू देशको समग्र विकासका लागि अवलम्बन गरिने योजना, सार्वजनिक नीति निर्माण र निर्णय प्रक्रियामा प्रयोग गरिन्छ । जनगणनाबाट देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने हरेक व्यक्ति तथा परिवार हरूको पारिवारिक तथा व्यक्तिगत विवरणहरू तल्लो प्रशासनिक इकाइसम्म प्राप्त हुने भएकाले निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण, राज्य पूनर्संरचना तथा विकेन्द्रिकरणसापेक्ष योजना, नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्नका लागि महत्वपूर्ण हुन्छन् ।

१.२ नेपालमा जनगणनाको संक्षिप्त इतिहास

नेपालमा हालसम्म एघारवटा जनगणनाहरू सम्पन्न भईसकेका छन् । जनगणना गर्ने कार्यको औपचारिक प्रारम्भ विक्रम सम्वत् १९६८ (सन् १९९१) सालमा भएको देखिन्छ । त्यसपछि लगभग प्रत्येक १०/१० वर्षको अन्तरालमा जनगणना सञ्चालन हुँदै आएका छन् । वि.सं. १९९८ सम्म सञ्चालन भएका जनगणनाहरू सामान्य व्यक्ति गणना (Head Count) का रूपमा मात्र सीमित थिए भने वि.सं. २००९/११ (सन् १९५२/५४) देखि सञ्चालन भएका जनगणनाहरू अन्तरराष्ट्रियरूपमा तुलनायोग्य आधुनिक (वैज्ञानिक) जनगणना मानिन्छन् । शुरूका जनगणनाहरू तत्काल मौजुदा जनसङ्ख्या गोश्वराबाट सञ्चालन गरिन्थे भने वि.सं. २००९/११ को जनगणना सङ्ख्या विभागबाट सञ्चालन गरिएको थियो । वि.सं. २०१८ पछिका सबै जनगणनाहरू केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले सञ्चालन गर्दै आएको छ । नेपालमा वि.सं. २०२८ सालमा सञ्चालित सातौं जनगणनाको लगत प्रशोधनका लागि पहिलो पटक कम्प्युटर (IBM 1401) को प्रयोग गरिएको थियो ।

वर्ष (वि.स)	जनसङ्ख्या	अन्तर गणना जनसङ्ख्या परिवर्तन		वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर (%)	जनसङ्ख्या दोब्बर हुन लाग्ने अवधि (वर्ष)	लैंगिक अनुपात (प्रति सय महिलामा पुरुष)	जनघनत्व (जनसङ्ख्या प्रति व.कि.मि.)
		संख्या	प्रतिशत				
१९६८	५६,३८,७४९	-	-	३८
१९७७	५५,७३,७८८	-६४९६९	-१.१५	-०.१३	३८
१९८७	५५,३३,५७४	-४१२१४	-०.७४	-०.०७	३८
१९९८	६२,८३,६४९	७५१०७५	१३.५८	१.१६	६०	४३
२००९ - ११	८२,५६,६२५	११७२९७६	३१.४	२.२७	३१	९६.८	५६
२०१८	९४,१२,९९६	११५६३७	१४.०१	१.६४	४२	९७.०	६४
२०२८	१,१५,५५,१८३	२१४२९८७	२२.७७	२.०५	३४	१०१.४	७९
२०३८	१,५०,२२,८३१	३४६६८५६	३०.०	२.६२	२६	१०५.०	१०२
२०४८	१,८४,१५,०२७	३४६८२५८	२३.०९	२.०८	३३	९९.५	१२६
२०५८	२,३१,५१,४२३	४६६०३२६	२५.२	२.२५	३१	९९.८	१५७
२०६८	२,६४,१४,५०४	३३४३०८१	१४.४४	१.३५	५२	९४.१६	१८०

१.३. राष्ट्रिय जनगणना २०६८

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ नेपालको एधारौं र एक शताब्दीको जनगणना हो। यसको स्थलगत विवरण सङ्कलनको कार्य वि.सं. २०६८ साल जेष्ठ-असार महिनामा सम्पन्न गरिएको थियो। वैज्ञानिक तवरले तयार गरिएको प्रश्नावली, शहरी क्षेत्रका लागि गणना क्षेत्र नक्शा र ग्रामीण क्षेत्रमा गाउँ विकास समितिको नक्शाको प्रयोग, हालसम्मकै समावेशी फिल्ड स्टाफको परिचालन, गहन प्रचारप्रसार, नागरिक समाजबाट स्वतन्त्र पर्यवेक्षण, स्वदेशी वित्तीय साधनको मितव्ययी प्रयोग र भरपर्दो प्रशोधन आदि यस जनगणना २०६८ का प्रमुख विशेषताहरू हुन्।

१.४ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को गणना संगठन

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को सञ्चालनका क्रममा आवश्यक समन्वय र निर्देशनका लागि राष्ट्रिय योजना आयोगका माननीय उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा एक जनगणना निर्देशक समितिको गठन गरिएको थियो। यस समितिमा विभिन्न ७ वटा मन्त्रालयका सचिवहरू, राष्ट्रिय महिला आयोगका प्रतिनिधि, राष्ट्रिय दलित आयोगका प्रतिनिधि र आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठानका प्रतिनिधि सदस्य रहने र केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका महानिर्देशक सदस्य सचिव रहने प्रावधान थियो। निर्देशक समितिले बैठकहरूमा विषयविज्ञ र लब्ध प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूलाई संलग्न गराउन सम्भव व्यवस्था गरिएको थियो। त्यसैगरी केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका महानिर्देशकको अध्यक्षतामा एक प्राविधिक समिति पनि गठन गरिएको थियो। प्रचारप्रसार, लगत प्रशोधन आदि कार्य सञ्चालनका लागि विषयगत समितिहरूसमेत गठन गरिएका थिए। प्रश्नावली तर्जुमा, आर्थिक क्षेत्रको वर्गीकरणसम्बद्ध कार्य, गणना जाँच सर्वेक्षण, लगत प्रशोधन अनुगमन, जातजाति, धर्म

र भाषासम्बद्ध वर्गिकरण जस्ता कार्यका लागि विभिन्न कार्य समूहहरू गठन गरिएका थिए । केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको सामाजिक तथ्याङ्क महाशाखाअन्तर्गत रहेको जनसङ्ख्या शाखाले गणना सञ्चालनको कार्यभार सम्हालेको थियो ।

जिल्लास्तरमा जनगणना सञ्चालनको समन्वयका लागि सम्बन्धित जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा विभिन्न कार्यालयका प्रमुखहरू र स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू समिलित जिल्ला जनगणना समन्वय समितिको गठन गरिएको थियो । गणना सञ्चालनका लागि ७५ जिल्लामा ८० वटा जिल्ला जनगणना कार्यालयहरू र ती अन्तर्गत आवश्यक सङ्ख्यामा इलाका जनगणना कार्यालयहरू स्थापना गरी आवश्यक जनशक्तिको परिपूर्ति गरिएको थियो ।

१.५ अवधारणा र सन्दर्भ समय

यस जनगणनामा हरेक व्यक्तिको विवरण कोही नछुट्ने र नदोहोरिने आधारमा निज जनगणनाको समयमा अक्सर बसोबास गरेको स्थानबाट सङ्कलन गरिएको थियो । अक्सर बसोबासको स्थान भन्नाले कुनै व्यक्ति धेरैजसो बसोबास गरेको स्थान वा गणनाको समयको ६ महिना वा सो भन्दा धेरै अधिदेखि बसोबास गरिरहेको स्थानलाई बुझिन्छ । छ महिना भन्दा कम अवधि बसोबास गर्ने व्यक्तिको हकमा आगामी बसोबासको सोचाईका आधारमा अक्सर बसोबास गर्ने स्थान निश्चित गर्न सकिने प्रावधान रहेको थियो । घरायसी कामको लागि वा औषधोपचार, व्यापार, तीर्थाटन वा अन्य काममा केही दिनको लागि अन्यत्र गएका साधारणतया यसै परिवारमा बस्ने सदस्य भए गणनाको समयमा अनुपस्थित भए पनि अक्सर बसोबास गर्ने सदस्यकोरूपमा गणना गरिएको थियो । परिवारको कुनै सदस्य भएता पनि कुनै कारणबस जनगणनाको समयमा ६ महिना वा सो भन्दा वढी अवधिका लागि स्वदेश वा विदेशका अन्य स्थानमा गई परिवारमा अनुपस्थित भएको रहेछ भने निजलाई अक्सर बसोबास गर्ने सदस्यकोरूपमा नभई अनुपस्थित व्यक्तिकोरूपमा गणना गरिएको थियो । साथै निश्चित वासस्थान नभएका फिरन्ते, जोगी, महन्ते, सडक बालबालिका आदिको गणना जनगणनाको अन्तिम दिन गरिएको थियो । नेपालमा प्रयोग गरिएको यस प्रकारको गणना विधिलाई Modified De'jure Method भनिन्छ । केही प्रश्नहरू निश्चित उमेर भन्दा माथि वा मूनीका व्यक्तिहरूको लागि मात्र सोधिएको थियो ।

यस गणनाका लागि कठिपय प्रश्नहरू (परिवारमा भएको मृत्युको विवरण, आर्थिक क्रियाकलाप, जायजन्म) को सन्दर्भ अवधि जनगणना अधिको एक वर्ष लिइएको थियो । वि.सं. २०६८ साल असार द गतेलाई जनगणना दिवस (Census Day) मानिएको हुँदा यस जनगणनाले दिने नतिजाहरू यसै सन्दर्भ दिनका आधारमा तयार गरिएका हुन् ।

१.६ प्रश्नावली र अन्य सन्दर्भ सामग्रीहरू

जनगणनाको स्थलगत कार्यमा सूचीकरण फाराम, लगत १ र लगत २ गरी तीन प्रकारका प्रश्नावलीहरू प्रयोग गरिएको थियो । प्रश्नावलीसम्बद्ध निर्देशिका तथा अन्य सान्दर्भिक निर्देशिकाहरू र गणना क्षेत्र नक्शा स्थलगत कार्यमा प्रयोग भएका अन्य मुख्य सामग्रीहरू हुन् । वि.सं २०६८ साल जेष्ठ १ गतेदेखि १८ गतेसम्म सुपरिवेक्षकहरू परिचालन गरी हरेक परिवारको लगत सूची सङ्कलन गरिएको थियो । घरपरिवार सूचीकरण लगतबाट घर क्रमसङ्ख्या, परिवार क्रमसङ्ख्या, परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्ति (महिला, पुरुष र तेस्रो लिङ्ग) को सङ्ख्या, परिवारले कृषि प्रयोजनका लागि प्रयोग गरेको जग्गा र पशुपक्षीपालनको विवरण, साना तथा घरेलु व्यावसाय सम्बन्धी विवरणहरू सङ्कलन गरिएको थियो ।

लगत १ बाट हरेक परिवारको पारिवारिक तथा अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको व्यक्तिगत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । पारिवारिक विवरणमा परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व, बनौट, तला सङ्ख्या, घरको पुरानोपन तथा परिवारमा उपलब्ध खानेपानी, खाना पकाउने इन्धन, वर्ती बाल्न प्रयोग गरिने साधन र शौचालय सुविधाहरूको विवरण, परिवारका महिलाको नाममा रहेको घर र जग्गाको विवरण, परिवारमा विगत एक वर्षमा भएको मृत्युसम्बन्धी विवरण र अनुपस्थित (विदेशमा बस्ने) व्यक्तिहरूको विवरण सङ्कलनका लागि प्रश्नहरू समावेश गरिएका थिए । व्यक्तिगत विवरणमा परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने हरेक व्यक्तिको नाम, थर, परिवारमूलीसँगको नाता, लिङ्ग, उमेर, जात/जाति, धर्म, मातृभाषा र दोस्रो भाषा, नागरिकता, शारीरिक तथा मानसिक अपाङ्गता जस्ता विवरणहरू सङ्कलन गरिएका थिए । यसै गरी व्यक्तिगत विवरणअन्तर्गत नै १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको वैवाहिक विवरण र ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको शैक्षिक विवरणहरू पनि सङ्कलन गरिएका थिए ।

लगत २ मा भने व्यक्तिगत विवरणहरू मात्र सङ्कलन गर्नका लागि प्रश्नहरू समावेश गरिएको थियो । यस लगतका विवरणहरू Systematic Sampling विधि प्रयोग गरी छानिएका हरेक आठ परिवारमध्ये १ परिवारबाट सङ्कलन गरिएका थिए । लगत २ मा बसाइसराइ, १५ देखि ४९ वर्षसम्मका महिलाको प्रजनन वा जायजन्म, १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको आर्थिक कियाकलाप (अक्सर आर्थिक सक्रियता, पेशा, व्यावसाय, रोजगारीको अवस्था) र १६ वर्ष मूनीका व्यक्तिहरूको बसाइको अवस्थाका विवरणहरू सङ्कलनका लागि प्रश्नहरू समावेश गरिएका थिए ।

१.७ जनशक्ति व्यवस्थापन

जनगणना सञ्चालनका लागि केन्द्रका जनशक्तिसहित कुल ४०२७६ जना खटिएका थिए । देशका ७५ जिल्लामा कुल ८० जना जनगणना अधिकृत, ८० जना केन्द्र (विभागबाट) बाट खटिएका इलाका सुपरिवेक्षक, १९८ जना जिल्लाबाट खटिएका इलाका सुपरिवेक्षक, ८० जना लेखापाल, १६० जना कार्यालय सहयोगी,

२८९ जना इलाका जनगणना कार्यालयका कार्यालय सहयोगी, २६७ जना इलाका जनगणना कार्यालयका सहयोगी कर्मचारीहरू, ३२० जना जिल्ला जनगणना कार्यालयका सहयोगी कर्मचारीहरू, ७९०९ जना गणना सुपरिवेक्षक तथा ३०७९३ जना गणकहरू र १०० जना विभागमा कार्यरत केन्द्रीय स्टाफहरू परिचालन गरिएको थियो । परिचालित जनशक्ति दलित, जनजाति, महिला, अपाङ्ग सम्मिलित हालसम्मकै समावेशी आधारमा पूर्ति गरिएको थियो । कुल जनशक्तिको ४० प्रतिशत भन्दा धेरै महिलाहरू परिचालित थिए । विद्यालयका शिक्षक/शिक्षिका, कर्मचारीहरू र युवा विद्यार्थीहरू गणना कार्यमा खटाइएको थियो । हरेक ४ जना गणक बराबर एक जना सुपरिवेक्षक परिचालन गरिएको थियो ।

१.८ प्रचारप्रसार

जनगणनाको प्रचारप्रसारका लागि सबै प्रकारका सञ्चार माध्यमहरूबाट उल्लेखनीय सहयोग प्राप्त भएको थियो । स्थलगत विवरण सङ्कलनको कार्य भइरहेको अवस्थामा सम्पूर्ण दैनिक तथा साप्ताहिक पत्रपत्रिका, सबै टेलिभिजन च्यानल, रेडियो लगायतका सञ्चार माध्यमले जनगणनासम्बद्ध समाचार, अनुरोध र सन्देशहरू प्रकाशन र प्रसारण गरेका थिए । स्थानीय एफ.एम. रेडियोहरूले स्थानीय भाषामासमेत प्रचारप्रसार गरेका थिए । विभिन्न लक्षित समूहलाई समेट्ने गरी रेडियो जिङ्गल, पोष्टर, पम्पलेट, लिफ्लेट, स्टिकर आदि तयार गरी वितरण गरिएको थियो । विद्यार्थीहरू, स्थानीय सांस्कृतिक समूह, धार्मिक समूह, जातजातिगत समूहहरूले पनि स्वेच्छकरूपमा प्रचारप्रसारमा सहयोग पुऱ्याएका थिए ।

१.९ गणना सामग्रीको व्यवस्थापन

वर्षात्को समयमा स्थलगत विवरण सङ्कलनको कार्य गर्नुपर्ने भएकाले जनगणना सामग्रीको व्यवस्थापनमा विशेष सतर्कता अपनाइएको थियो । प्रश्नावली छपाइका लागि ओसिलोपनाले छिट्टै असर नगर्ने र विवरण सङ्कलनका क्रममा प्रयोग गर्दा, कोडिङ, इडिटिङ र डाटा इन्ट्री कार्यमा प्रयोग गर्दासमेत नविग्रने/नच्यात्तिने विशेष गुणस्तरको कागज प्रयोग गरिएको थियो । ठूलो परिमाणमा डटपेन, गणना झोला, छाता, क्याल्कुलेटरहरू खरिद गरी गणना कार्यमा प्रयोग गरिएको थियो । तीन प्रकारका प्रश्नावली, नोट प्याड, गणनासम्बद्ध तथा प्रशासनिक प्रयोजनका लागि आवश्यक विभिन्न फारामहरूका साथै पर्याप्त मात्रामा जिल्ला जनगणना अधिकृत निर्देशका, इलाका सुपरिवेक्षक निर्देशिका, गणना सुपरिवेक्षक निर्देशिका, तालिम निर्देशिका र गणना निर्देशिकाहरू तयार गरी छपाइ गरिएको थियो । प्रशासनिक निर्देशिका, गणना क्षेत्र नक्शा अध्ययन निर्देशिका, अपाङ्गता सम्बन्धी निर्देशिका पनि छपाइ गरी वितरण गरिएको थियो । तालिम सामग्रीहरू डिजिटलस्वरूपमा तयार गरी सम्बन्धित पदाधिकारीहरूलाई उपलब्ध गराइएको थियो । गणना प्रयोजनका लागि समग्रमा करिव २५० टन कागज प्रयोग भएको अनुमान छ ।

गणना क्षेत्रका लागि समेत अनुमान गरी सामग्री प्याकिङ गरेर परिवहन गर्ने गराउने कार्य निकै

चुनौतिपूर्ण थियो । तोकिएको समयमा गणना सम्पन्न गर्नका लागि आवश्यक सामग्री हरेक गणक तथा सुपरिवेक्षकको हातहातमा उचित मात्रामा पुग्न सकोस भनी विशेष सतर्कताका साथ केन्द्रमा नै प्रश्नावली, निर्देशिका, गणना क्षेत्र नक्शा लगायतका सामग्रीहरू प्याकिड गरिएको थियो । प्याकिड गरिएका सामग्रीहरू ६७ जिल्लामा सडक यातायातको माध्यमबाट र बाँकी जिल्लाहरूमा हवाई यातायातको माध्यमबाट ढुवानी गरिएको थियो । दुर्गम जिल्लाहरूबाट भरिएका फारामहरू नेपाली सेनाको हेलिकोप्टरसमेत प्रयोग गरेर ल्याइएको थियो । प्राप्त फारामहरूलाई व्यवस्थितरूपमा भण्डारण गरिएको थियो ।

१.१० तालिम सञ्चालन

जनगणनाको समग्र प्रक्रियाका विभिन्न कार्यमा संलग्न हुने जनशक्तिका लागि केन्द्रदेखि इलाकास्तरका कार्यालयहरूमार्फत तालिम प्रदान गरिएको थियो । विभिन्न स्तरका तालिमका लागि प्रशिक्षक तयार गर्ने उद्देश्यले केन्द्रमा १० कार्य दिनको प्रशिक्षक प्रशिक्षण कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । जनगणना अधिकृतका लागि १५ कार्य दिन तथा केन्द्रबाट परिचालन हुने इलाका सुपरिवेक्षकका लागि १० कार्य दिनका तालिम एकै दिन आरम्भ गरी केन्द्रमा नै सञ्चालन गरिएको थियो । जिल्ला जनगणना कार्यालयहरूले इलाका सुपरिवेक्षक तालिम (८ कार्य दिन), गणना सुपरिवेक्षक तालिम (७ कार्य दिन), जिल्लास्तरको प्रशिक्षक प्रशिक्षण (२ कार्य दिन)र गणक तालिम (७ कार्य दिन) सञ्चालन गरेका थिए । गणक तालिम जिल्ला जनगणना कार्यालयका साथसाथै इलाका जनगणना कार्यालयहरूले सम्बन्धित इलाका केन्द्रमा सञ्चालन गरेका थिए ।

१.११ स्थलगत कार्य सञ्चालन

देशका ७५ जिल्लामा ८० वटा जिल्ला जनगणना कार्यालयहरू वि.सं. २०६७ साल चैत्र १ गतेदेखि स्थापना गरिएका थिए । ती कार्यालयमार्फत जनगणनाको स्थलगत कार्य दुई चरणमा सञ्चालन गरिएको थियो । पहिलो चरणमा तालिम प्राप्त गणना सुपरिवेक्षकहरू परिचालन गरी वि.सं. २०६८ साल जेष्ठ १ गतेदेखि १८ गतेसम्म हरेक घरपरिवारको लगत सूची सङ्कलनको कार्य सञ्चालन गरिएको थियो । जनगणनाको मुख्य विवरण सङ्कलनको कार्य भने सोही वर्षको असार ३ देखि १३ गतेसम्म ११ दिनको अवधिमा गणकहरू परिचालन गरी सञ्चालन गरिएको थियो । स्थलगत कार्यमा खटाउनु अघि गणकहरूलाई ७ कार्य दिनको तालिम प्रदान गरिएको थियो । गणना कार्यको विभिन्न तहबाट गहनतापूर्वक सुपरिवेक्षण, अनुगमन र पर्यवेक्षण गरिएको थियो ।

१.१२ लगत प्रशोधन

तथ्याङ्को गुणस्तर तथा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागमा मौजुदा जनशक्तिको सङ्ख्यासमेतलाई दृष्टिगत गरी विगतको जनगणनामा भै यस पटक पनि लगत प्रशोधनको कार्य करार सेवा प्राप्त गरी सम्पन्न

गरिएको थियो । तथापी तथ्याङ्को गोपनीयता र गुणस्तर पक्षलाई मध्यनजर गरी प्रशोधन स्थल र कम्प्युटरहरू विभागले नै करार सेवा प्रदायकलाई उपलब्ध गराएको थियो । लगत प्रशोधनका लागि आवश्यक कोडिड, इडिटिड र डाटा इन्ट्री निर्देशिकाहरू तयार गरिएका थिए । प्रशोधनमा संलग्न जनशक्तिको लागि सञ्चालन गरिएका तालिम तथा कोडिड, इडिटिड र डाटा इन्ट्री कार्यको सुपरिवेक्षण विभागबाट खटिएका कर्मचारीहरूबाट नियमितरूपमा गरिएको थियो । करिव ६०० को हाराहारीमा जनशक्ति परिचालन गरी सम्बन्धित सेवा प्रदायकले द महिनाको अवधिमा प्रशोधन कार्य सम्पन्न गरेको थियो ।

लगत प्रशोधनका लागि US Census Bureau बाट विकास गरिएको CsPro सफ्टवेयर प्रयोग गरिएको थियो । प्रशोधनका दौरानमा इन्ट्री गरिएका विवरणहरूको Range र Consistency को परीक्षण गरिएको थियो । विज्ञहरूको सहयोगमा कोरा सङ्ख्याको थप Cleaning गरी प्रशोधन गरिएको थियो भने पेशा तथा व्यावसायसम्बद्ध वर्गिकरणमा International Standard Classification of Occupation (ISCO) र International Standard Industrial Classification (Rev. 4) को प्रयोग गरिएको थियो । जात/जाति, भाषा र धर्मसम्बद्ध वर्गिकरणका लागि विषयविज्ञ तथा शिक्षाविद्हरूको सुझाव आत्मसात गरिएको थियो ।

१.१३ गुणस्तर नियन्त्रण

समग्र गणना कार्यको गुणस्तर कायम गर्नका लागि प्रश्नावली तर्जुमादेखि तालिकिकरणसम्मका हरेक कार्यप्रक्रियामा सजगता अपनाइएको थियो । जनगणनाको गुणस्तर कायम गर्नमा कामयावी केही पहलहरू निम्नानुसार थिए ।

१. लगत १ र लगत २ का प्रश्नहरूको नम्वरको सिलसिला अविच्छिन्न राखिएकोले Data entry पश्चात् दुवै लगतका सम्बन्धित विवरणहरूको सम्बन्ध स्थापना गर्न सहज भएको थियो ।
२. विगत २०५८ सालको जनगणनाका १:५ मा परिचालन गरिएका सुपरिवेक्षक र गणकको अनुपात वृद्धि गरी १:४ कायम गरिएको थियो, जसले सुपरिवेक्षण कार्य प्रभावकारी बनाउन सघाएको देखिन्छ ।
३. विगत २०५८ सालको जनगणनामा जस्तो यस पटकको गणनामा देशको कुनै पनि भाग छुटेको वा गणनामा व्यवधान भएको छैन ।
४. जनगणनाको स्थलगत कार्य सम्पन्न भएपछि गरिएको गणना जाँच सर्वेक्षणले करिव ३.७ प्रतिशत अल्प-गणना (Undercount) भएको अनुमान छ ।
५. देशका ७५ वटै जिल्लामा नागरिक समाजबाट गरिएको स्वतन्त्र पर्यवेक्षणले समेत गुणस्तर कायम गर्नमा सहयोग पुगेको देखिएको छ ।

१.१४ नतिजाको व्यवस्थापन र विश्लेषण

स्थलगत कार्य सम्पन्न भएको लगतै २०६८ साल असोजमा यस जनगणनाको प्रारम्भिक नतिजा

सार्वजनिक गरिएको छ । प्रारम्भिक नतिजा घरपरिवारहरूबाट विवरण सङ्कलन गर्ने कार्य भईरहेँदा हरेक सुपरिवेक्षकले आफू अन्तर्गतका गणकहरूले भरेका फारामहरूको जाँच गर्ने क्रममा तयार गरेका कन्ट्रोल फारामहरूको प्रशोधन गरी तयार गरिएको हो । जनगणनाको अन्तिम नतिजा भने प्राप्त सम्पूर्ण फारामहरूको प्रशोधनपश्चात मात्र प्रकाशित गरिएको हो । यो नतिजाका आँकडाहरू विभिन्न चरणहरूमा प्रकाशित गरिने कार्यक्रम रहेको छ । यस क्रममा National Report अंग्रेजीमा, जिल्ला तथा गा.वि.स.स्तरका नतिजा तथा नेपालीमा संक्षिप्त नतिजासहितका पुस्तक पहिलो चरणका प्रकाशनहरू हुन् । जनसांख्यिक विवरण, सामाजिक विवरण, शिक्षा र साक्षरता सम्बन्धी विवरण, आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण, बसाइसराइ र अनुपस्थित जनसङ्ख्या सम्बन्धी विवरण र आवश्यक देखिएका अन्य विवरणका तालिका/पुस्तकहरू क्रमिकरूपमा प्रकाशन गरिनेछन् । शहरी क्षेत्रका अलग तालिकाहरू र लैङ्गिक विषयसँग सम्बन्धित तालिकाहरू पनि प्रकाशन गरिने कार्यक्रम रहेको छ । यी प्रकाशनहरू पुस्तकाकार साथै इलेक्ट्रोनिक्स प्रतिको रूपमासमेत प्रकाशन गरिनेछन् ।

नतिजाको विश्लेषण सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूबाट विभिन्न विशेषताका आधारमा गरिने योजना रहेको छ, जसमा प्रवृत्तिको विश्लेषण, सामाजिक तथा आर्थिक विश्लेषण र जनसांख्यिक विश्लेषण समावेस हुने छन् । आर्थिक-जनसांख्यिक विश्लेषण (Economic demography) समग्र विश्लेषणको एक अंग हुनेछ । नतिजाहरूको विश्लेषण Population Monograph नामक पुस्तकमार्फत प्रकाशन हुनेछ । नतिजाको केन्द्र, क्षेत्र तथा जिल्लास्तरमा सार्वजनिककरण गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

१.१५ अन्तर्राष्ट्रिय दातृ समुदायको सहयोग

जनगणनाको तयारी कार्यदेखि नै विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकाय तथा विकास साझेदारहरूबाट महत्वपूर्ण सहयोग प्राप्त हुँदै आएको छ । गणना सफलताका पछाडी राष्ट्रसंघीय जनसङ्ख्या कोष (UNFPA) को निरन्तर प्राविधिक सहयोग प्रशंसनीय रहेको छ, जसले पाइलट गणना, स्थलगत कार्य सञ्चालन, प्रचारप्रसार, जनशक्ति विकास, गणना जाँच सर्वेक्षण, लगत प्रशोधन तथा विश्लेषण कार्यमा सहयोग प्रदान गरेको थियो । प्रश्नावली तर्जुमा र प्रचारप्रसार कार्य आदिमा UNWOMEN, UNICEF, UNDP, JICA जस्ता निकायहरूको सहयोग पनि उल्लेखनीय रहेको छ ।

१.१६ चुनौतीहरू

जनगणनाको प्रक्रियाका विभिन्न चरणहरूमा निम्नअनुसारका चुनौतीहरू आइपरेका थिए ।

१. गणना सञ्चालनको समयमा विद्यमान राजनैतिक संकमणका कारण अस्थितरता र अनिश्चितता व्याप्त थिए,
२. विभिन्न समूह, समुदाय, जात/जाति तथा सांस्कृतिक समूहबाट जनगणनामा आफूसम्बद्ध विषयमा विस्तृत प्रश्नहरू समावेश गर्नका लागि माग र दवाव,

३. प्रयोगकर्ताहरूको जनगणनाबाट अधिक अपेक्षा,
४. वित्तीय स्रोतको उपलब्धता र व्यवस्थापनमा ढिलाई,
५. जनशक्ति आपूर्ति र व्यवस्थापनमा व्यवहारिक कठिनाई
६. देशका केही भागमा देखिएको सुरक्षा चुनौति, आदि ।

१.१७ आगामी जनगणनाका लागि सुझाव

१. समयमै वित्तीय स्रोतको व्यवस्था, स्वीकृति र निकासाका लागि पहल गर्नुपर्ने,
२. प्रश्नावलीमा प्रश्नहरू ठीक सङ्ख्यामा मात्र समावेश गर्नु पर्ने, खुला विकल्पका प्रश्नहरू सकेसम्म कम हुनु पर्ने,
३. गणना क्षेत्र नक्शाको पर्याप्त प्रयोग गर्नुपर्ने,
४. फिल्ड कार्यमा युवा कर्मचारीहरू परिचालन गर्नुपर्ने, खासगरी क्याम्पसका विद्यार्थी र बेरोजगार युवालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने,
६. जनगणना सञ्चालनका लागि छुटै ऐन तर्जुमा र स्वायत्त जनगणना आयोग स्थापना गर्नु सान्दर्भिक हुने,
५. तथ्याङ्क प्रशोधनका लागि नयाँ प्रविधिहरूको प्रयोग गर्नुपर्ने ।

२. नतिजाको सार संक्षेप

१. **जनसङ्ख्या (Population):** राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नेपालको जनसङ्ख्या २ करोड ६४ लाख ९४ हजार ५०४ रहेको छ, जसमध्ये पुरुष ४८.५० प्रतिशत (१,२८,४९,०४१) र महिला ५१.५० प्रतिशत (१,३६,४५,४६३) रहेका छन्। यसअनुसार लैंगिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात प्रति १०० महिलामा पुरुषको सङ्ख्या ९८.७६ रहेको छ। गत २०५८ सालको जनगणनामा कुल जनसङ्ख्या २,३१,५१,४२३ र लैंगिक अनुपात ९९.८० थियो।
२. **वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिर (Annual population growth rate):** यस जनगणनाले २०५८ देखि २०६८ सालसम्मको वार्षिक सालाखाला जनसङ्ख्या वृद्धिर (Average annual exponential population growth rate) १.३५ प्रतिशत देखाएको छ, जुन २०५८ सालको जनगणनाअनुसार (२०४८ देखि २०५८ सालसम्म) वार्षिक सालाखाला २.२५ प्रतिशत थियो।
३. **जनघनत्व (Population Density):** जनघनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा रहेको जनसङ्ख्या) १८० जना प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेको छ, जुन २०५८ सालमा १५७ मात्र थियो। हाल ग्रामीण क्षेत्रको तुलनामा शहरी क्षेत्रमा जनघनत्व निकै उच्च रहेको देखिन्छ, जसअनुसार शहरी क्षेत्रमा १३८१ जना र ग्रामीण क्षेत्रमा १५३ जना प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको पाइएको छ। सबै भन्दा धेरै जनघनत्व काठमाडौं जिल्लामा (४४१६ जना प्रति वर्ग किलोमिटर) र सबै भन्दा कम मनाड जिल्लामा (३ जना प्रति वर्ग किलोमिटर) रहेको देखिन्छ।
४. **बहु उमेर समूहअनुसार जनसङ्ख्या (Population by Broad Age Group):** देशको कुल जनसङ्ख्याको ५६.९६ प्रतिशत १५ देखि ५९ वर्ष उमेरका रहेको आँकडा २०६८ सालको जनगणनाले देखाएको छ। गत २०५८ सालमा यो उमेर समूहका जनसङ्ख्या ५४.१५ प्रतिशत मात्र थियो। हाल १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका जनसङ्ख्या क्रमशः ३४.९१ प्रतिशत र ८.९३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।
५. **परिवार सङ्ख्या (Household):** गत २०५८ सालको जनगणनाअनुसार ४२,५३,२२० परिवार सङ्ख्या देखिएकोमा हाल उक्त सङ्ख्या करिव २२ प्रतिशतले बढेर ५४,२७,३०२ (संस्थागतसमेत) पुगेको छ। यसप्रकार दश वर्षको अवधिमा ११,७४,०८२ परिवार थप भएका छन्।
६. **परिवारका सदस्य सङ्ख्या (Household size):** नेपालमा हाल प्रति परिवार औषत ४.८८ जना सदस्य सङ्ख्या (Average Household Size) रहेको छ, जुन २०५८ मा ५.४४ जना थियो। परिवारको औषत आकार रौतहट जिल्लामा सबैभन्दा बढी (६.४४) र कास्की जिल्लामा सबैभन्दा कम (३.९२) रहेको पाइएको छ।

- ७. शहरी जनसङ्ख्या (Urban population):** नेपालमा शहरी जनसङ्ख्या करिब १७.०७ प्रतिशत रहेको देखिएको छ। दश वर्ष अघि २०५८ सालमा यसको मान १३.९ प्रतिशत थियो।
- ८. सबै भन्दा धेरै र कम जनसङ्ख्या भएका जिल्ला:** यस पटकको जनगणनाअनुसार सबैभन्दा धेरै जनसङ्ख्या काठमाण्डौं जिल्लामा १७,४४,२४० देखिएको छ, जुन दश वर्ष अघि १०,८१,८४५ प्रतिशत थियो। काठमाण्डौंको जनसङ्ख्या दश वर्षमा ६१.२३ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिएको छ, र सालाखाला वार्षिक वृद्धिदर ४.७८% रहेको छ। मनाड जिल्ला सबै भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको जिल्ला हो जसमा ६५३८ जना मात्र रहेका छन्। यस जिल्लामा सबैभन्दा कम (-३.८३%)वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर रहेको देखिन्छ।
- ९. भौगोलिक क्षेत्रअनुसार जनसङ्ख्या (Population by ecological belt):** राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार तराईमा कूल जनसङ्ख्याको ५०.२७ प्रतिशत (१,३३,१८,७०५ जना), पहाडमा ४३.०१ प्रतिशत (१,१३,९४,००७ जना) र हिमाली क्षेत्रमा ६.७३ प्रतिशत (१७,८१,७९२ जना) जनसङ्ख्या रहेको छ, जुन दश वर्ष अघि अर्थात २०५८ मा क्रमशः ४८.४०% (१,१२,१२,४५२ जना), ४४.३०% (१,०२,५१,१११ जना) र ७.३०% (१६,८७,८५९) प्रतिशत थियो।
- १०. जात/जाति (Caste/ethnicity):** राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार देशमा जम्माजम्मी १२५ वटा जातजातिहरू रहेको देखिएको छ। यसअनुसार विगत २०५८ सालको प्रमुख १० वटा जातजातिको जनसंख्या
जातजाति	२०५८	२०६८	परिवर्तन (थप)
क्षेत्री	३,५९३,४९६	४,३९८,१७९	८०४,६८३
ब्राह्मण-पहाडी	२,८९६,४७७	३,२२६,९०३	३३०,४२६
मगर	१,६२२,४२१	१,८८७,७३३	२६५,३१२
थारू	१,५३३,८७९	१,७३७,४७०	२०३,५९१
तामाड	१,२८२,३०४	१,५३९,८३०	२५७,५२६
नेवार	१,२४५,२३२	१,३२१,९३३	७६,७०१
कामी	८९५,९५४	१,२५८,५५४	३६२,६००
मुसलमान	९७१,०५६	१,१६४,२५५	१९३,१९९
यादव	८९५,४२३	१,०५४,४५८	१५९,०३५
राई	६३५,९५१	६२०,००४	-१५,१४७
- जनसङ्ख्या कुसुण्डा जातिको (२७३ जना मात्र) देखिएको छ। सबै भन्दा कम स्थानमा रहेका छन्। सबै भन्दा कम जनसङ्ख्या कुसुण्डा जातिको (२७३ जना मात्र) देखिएको छ।
- ११. मातृभाषा (Mother tongue):** यस गणनामा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूले बोल्ने मातृभाषाको सङ्ख्या १२३ वटा देखिएको छ। विगतको जनगणनामा ९२ वटा मातृभाषाको सङ्ख्या प्राप्त भएको थियो। गत २०५८ सालको जनगणनामा ४८.६ प्रतिशत व्यक्तिहरूको मातृभाषा नेपाली

रहेकोमा हाल मातृभाषाको रूपमा नेपाली भाषा बोल्ने जनसङ्ख्या ४४.६ प्रतिशत देखिएको छ। नेपाली पछि मातृभाषाको रूपमा वढि बोलिने भाषाहरूमा मैथिली (११.७ प्रतिशत), भोजपुरी (६.० प्रतिशत), थारु (५.८ प्रतिशत), तामाङ (५.१ प्रतिशत) र नेवार (३.२ प्रतिशत) रहेका छन्।

१२. **धर्म (Religion):** यस जनगणनाले देशभित्र विभिन्न १० वटा धर्म मान्ने व्यक्तिहरू रहेको देखाएको छ। यसअनुसार विगत २०५८ सालको जनगणनामा ८०.८ प्रतिशत रहेका हिन्दुहरूको जनसङ्ख्या यस जनगणनामा आइपुगदा ८१.३ प्रतिशत पुगेको छ। वौद्ध धर्मवालम्बीहरू कुल जनसङ्ख्याको ९.० प्रतिशत रहेका छन्। इस्लाम, किरात, क्रिश्चियन र प्रकृति धर्म मान्नेहरूको जनसङ्ख्या क्रमशः ४.४, ३.०, १.४ र ०.४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।
१३. **बैवाहिक अवस्था (Marital Status):** यस जनगणनाअनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल कुल जनसङ्ख्याको ३५.६ प्रतिशत व्यक्तिहरू अविवाहित रहेको देखिएको छ। १० वर्षवा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल पुरुषहरूको ४०.६ प्रतिशत र महिलाहरूको ३१.१ प्रतिशत अविवाहित रहेको पाइएको छ। त्यस्तै १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरू मध्ये ५७.५ प्रतिशतको एक विवाह भएको देखिएको छ। एक विवाह भएका पुरुष र महिलाहरू उनीहरूको कुल जनसङ्ख्याको क्रमशः ५२.७ र ६१.८ प्रतिशत रहेका छन्। एकल महिलाहरूको जनसङ्ख्या १० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल महिलाको ४.६१ प्रतिशत (४,९८,६०६) रहेको पाइएको छ।
१४. **पहिलो बिवाह गर्दाको उमेर (Age at First Marriage):** दश वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका विवाहित व्यक्तिहरूको सबै भन्दा ठूलो हिस्साको पहिलो विवाह १५ देखि १९ वर्षको उमेरमा भएको देखिन्छ। यो उमेरभित्र ४८.९ प्रतिशत विवाहित व्यक्तिहरूको पहिलो विवाह भएको पाइएको छ। १४ वर्षमुनीको उमेरमा पहिलो विवाह हुनेहरू ११.५ प्रतिशत रहेका छन्। पचास वर्षको उमेर पार गरीसकेपछि पहिलो विवाह हुनेहरू ५०८६ जना रहेको देखिन्छ।
१५. **अपाङ्गता (Disability):** देशको कुल जनसङ्ख्याको १.९४ प्रतिशत हिस्सामा कुनै एक वा वढि प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिएको छ। विगत २०५८ सालको जनगणनामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू ०.४६ प्रतिशत थिए। शारीरिक तथा मानसिक अपाङ्गता भएका कुल व्यक्तिहरू मध्ये ५४.५६ प्रतिशत पुरुष र बाँकी ४५.४४ प्रतिशत महिला रहेको देखिन्छ। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू मध्ये ३६.३२ प्रतिशतमा शारीरिक अपाङ्गता, १८.४६ प्रतिशतमा दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता, १५.४५ प्रतिशतमा सुनाइसम्बन्धी अपाङ्गता, १.४८ प्रतिशतमा श्रवण दृष्टिविहिनता, ११.४७ प्रतिशतमा स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता, ६.०४ प्रतिशतमा मानसिक अपाङ्गता र २.९० प्रतिशतमा वौद्धिक अपाङ्गता र ७.५२ प्रतिशतमा बहुअपाङ्गता भएको पाइएको छ।
१६. **साक्षर जनसंख्या (Literate Population):** यसपटकको जनगणनाले देशका ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल २,३९,२६,५४१ जनसङ्ख्यामा ६५.९ प्रतिशत व्यक्तिहरू साक्षर रहेको देखाएको

छ। यो उमेर समूहका कुल पुरुषको ७५.१ प्रतिशत र महिलाको ५७.४ प्रतिशत साक्षर रहेका छन्। यसैगरी ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल जनसंख्याको ६६.५ प्रतिशत तथा पुरुष र महिलाको क्रमशः ७५.९ र ५७.७ प्रतिशत साक्षर रहेको देखिएको छ। गत २०५८ सालको जनगणनाअनुसार ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको कुल साक्षरता दर ५४.१ प्रतिशत, पुरुष साक्षरता दर ६५.५ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ४२.८ प्रतिशत थियो।

१७. **शैक्षिकस्तर प्राप्ति (Educational Attainment):** पाँच वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका साक्षर जनसङ्ख्याको सबै भन्दा ठूलो हिस्सा अर्थात ३९.० प्रतिशत व्यक्तिहरूले प्राथमिक तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म) उत्तीर्ण गरेको पाइएको छ। निम्न माध्यामिक तह (कक्षा ६ देखि ८ सम्म) उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू २०.३ प्रतिशत अंशसहित दोस्रो बहुसङ्ख्यामा रहेको देखिन्छ। एस.एल.सि. वा सो सरह उत्तीर्ण गर्ने व्यक्तिहरू कुल जनसङ्ख्याको १०.२ प्रतिशत देखिन्छ भने एस.एल.सि. भन्दा माथिल्लो तह उत्तीर्ण गर्नेहरू १०.२ प्रतिशत नै देखिएका छन्। जम्माजम्मी ४.२ प्रतिशत व्यक्तिहरूले अनौपचारिक शिक्षा हासिल गरेको देखिएको छ।
१८. **परिवारमा अनुपस्थित (विदेशमा बस्ने) व्यक्ति (Absentee abroad):** राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार देशमा अनुपस्थित (विदेशमा बसोबास गर्ने) जनसङ्ख्या १९ लाख २१ हजार ४९४ जना रहेको देखिन्छ। दश वर्षअघि अर्थात २०५८ सालमा अनुपस्थित (विदेशमा बसोबास गर्ने) सङ्ख्या ७ लाख ६२ हजार १८१ थियो।
१९. **परिवारमूली (Household head):** देशमा महिला परिवारमूली रहेका परिवारहरू गत २०५८ सालको जनगणनामा १४.८७ प्रतिशत रहेकोमा करिव ११ प्रतिशत विन्दुले वृद्धि भई २०६८ सालमा २५.७३ प्रतिशत पुरोको देखिएको छ।
२०. **घर वा आवासीय इकाइको स्वामित्व (Ownership of house/housing unit):** देशका कुल ५४ लाख २३ हजार २९७ परिवार (संस्थागत बाहेक) मध्ये ८५.२६ प्रतिशत परिवारहरू आफै स्वामित्वको घरमा र १२.८१ प्रतिशत परिवारहरू भाडाको घरमा बसोबास गरेको देखिन्छ। विगत २०५८ सालको जनगणनामा आफै स्वामित्वको घर र भाडाको घरमा क्रमशः ८८.३ प्रतिशत र ८.९ प्रतिशत परिवारहरू बसोबास गरेको पाइएको थियो। हाल शहरी क्षेत्रमा ४०.२२ प्रतिशत परिवारहरू भाडाको घरमा बसोबास गरेको देखिन्छ।
२१. **पिउने पानीको मुख्य स्रोत (Main source of drinking water):** देशका कुल परिवारको ४७.७८ प्रतिशतले परिवारले धारा/पाइपबाट र ३५.०० प्रतिशतले ट्युबवेल/हाते पम्पबाट पिउने पानी आपूर्ति गर्ने गरेको देखिएको छ। दश वर्ष अघि अर्थात २०५८ सालमा धारा/पाइप र ट्युबवेल/हाते पम्पबाट पिउने पानीको सुविधा उपभोग गर्ने परिवारहरू क्रमशः ५३.४ प्रतिशत र २८.६० प्रतिशत थिए।
२२. **खाना पकाउन अवसर प्रयोग गरिने इन्धन (Main source of cooking fuel):** यस जनगणनाले

देशका ६४ प्रतिशत परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखाएको छ, जुन दश वर्षअधिको जनगणनामा ६५.२० प्रतिशत थियो । विगत जनगणनामा एल.पि. ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरू ७.६७ रहेकोमा यस जनगणनामा उल्लेख्य वृद्धि भई २१.०३ प्रतिशत पुगेको छ । हाल खाना पकाउन अक्सर मटितेल, एल.पि.ग्याँस, गुइठा/गोराहा, गोबरग्याँस, बिजुली र अन्य इन्धन प्रयोग गर्ने परिवारको हिस्सा क्रमशः १.०%, २१.०%, १०.४%, २.४%, ०.१% र ०.४% रहेको छ ।

- २३. वर्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन (Main source of lighting):** देशका धेरैजसो घरपरिवारहरूले आफू बसोबास गरेको घर/आवासीय इकाइमा वर्ति बाल्नका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने गरेको देखिएको छ । विगत २०५८ सालको जनगणनामा बिजुली प्रयोग गर्ने परिवार ३९.८ प्रतिशत रहेकोमा २०६८ मा ६७.२६ प्रतिशत पुगेको छ । गत जनगणनामा वर्ति बाल्नका लागि अक्सर मटितेल प्रयोग गर्ने परिवार सबैभन्दा धेरै (५७.७० प्रतिशत) रहेकोमा हाल १८.२८ प्रतिशत मात्र देखिएको छ ।
- २४. परिवारले उपयोग गरेका साधन र सुविधा (Access to Household facilities):** राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार रेडियो, टेलिभिजन, केवल टेलिभिजन, कम्प्युटर, इन्टरनेट, टेलिफोन, मोबाइल फोन, मोटर, मोटरसाइकल, साइकल, अन्य सवारी साधन र रेफिजेरेटर मध्ये कम्तिमा एक किसिमको सुविधा उपलब्ध भएका परिवार कुल परिवार सङ्ख्याको ८४.५६ प्रतिशत रहेका छन् । जम्माजम्मी १३.६९ प्रतिशत परिवारमा यस्ता कुनै पनि सुविधाहरू उपलब्ध नभएको देखिएको छ ।

सुविधा	परिवार (प्रतिशत), २०६८			परिवार (प्रतिशत), २०५८
	नेपाल	शहरी क्षेत्र	ग्रामीण क्षेत्र	
रेडियो	५०.८२	५३.५६	५०.१७	५३.१०
टेलिभिजन	३६.४५	६०.६७	३०.६६	२२.५०
केवल टेलिभिजन	१९.३३	५३.८०	११.१०	-
कम्प्युटर	७.२८	२३.६६	३.३७	-
इन्टरनेट	३.३३	१२.११	१.२४	-
टेलिफोन	७.३७	२२.६६	३.७२	-
मोबाइल फोन	६४.६३	८४.०७	५९.९८	-
मोटर	१.५७	४.०३	०.९८	-
मोटर साइकल	९.५८	२३.६२	६.२३	-
साइकल	३२.३८	२९.९५	३२.९६	-
अन्य सवारी साधन	०.६८	०.६५	०.६९	-
रेफिजेरेटर	७.१६	२३.२१	३.३३	-

- २५. शौचालयको सुविधा (Toilet facility):** देशका ३८.१७ प्रतिशत परिवारहरूसँग आफू बस्ने घरमा अभै पनि शौचालयको सुविधा नभएको तथ्याङ्ग राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजामे देखाएको छ, जुन सङ्ख्या विगतको जनगणनामा ५२.५ प्रतिशत थियो । हाल ३३.४५ प्रतिशत परिवारहरूले सेप्टिक ट्याङ्गमा जोडिएको फ्लस भएको शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ । त्यसैगरी साधारण शौचालय प्रयोग

गर्ने र सार्वजनिक ढलमा जोडिएको फलस भएको शौचालय प्रयोग गर्ने परिवारहरूको सङ्ख्या क्रमशः १९.४७ र ८.२७ प्रतिशत देखिएको छ । शहरी क्षेत्रमा ९.०९ प्रतिशत र ग्रामीण क्षेत्रमा ४५.११ प्रतिशत परिवारहरूसँग आफू बस्ने घरमा शौचालय नभएको देखिन्छ ।

२६. **परिवारमा महिलाको नाममा रहेको घरजग्गा (Female ownership in house & land):** देशका कुल परिवारको १९.७१ प्रतिशत परिवारहरूमा महिलाको नाममा घर वा जग्गा रहेको देखिएको छ । गत २०५८ सालको जनगणनामा महिलाको नाममा घर वा जग्गा भएका परिवारहरू ९.११ प्रतिशत मात्र थिए ।

प्रकाशित नतिजाका केही प्रमुख तालिकाहरू पछिल्ला पृष्ठहरूमा दिइएका छन् ।

तालिका १: परिवार र जनसङ्ख्या तथा सम्बन्धित सूचकहरू

क्षेत्र	परिवार सङ्ख्या	जनसङ्ख्या			औषत परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात (प्रति सय महिलामा पुरुषको सङ्ख्या)	वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर (%)
		जम्मा	पुरुष	महिला			
नेपाल							
	५४२७३०२	२६४९४५०४	१२८४९०४१	१३६४५४६३	४.८८	९४.१६	१.३५
गामीण-शहरी क्षेत्र							
शहरी क्षेत्र	१०४७२९७	४५२३८२०	२३०६०४९	२२१७७७	४.३२	१०४	३.३८
गामीण क्षेत्र	४३८०००५	२१९७०६८४	१०५४२९९२	११४२७९२	५.०२	९२.२६	०.९८
भौगोलिक क्षेत्र							
हिमाल	३६४९२०	१७८१७९२	८६२५९२	९१९२००	४.८९	९३.८४	०.५४
पहाड	२५३४४३०	११३९४००७	५४४००६७	५३५३९४०	४.५	९१.३७	१.०६
तराइ	२५२८७५२	१३३१८७०५	६५४६३८२	६७७२३२३	५.२७	९६.६६	१.७२
विकास क्षेत्र							
पूर्वाञ्चल	१२३१५०५	५८११५५५	२७९०४८३	३०२१०७२	४.७२	९२.३७	०.८४
मध्याञ्चल	१९६४०४५	९६५६९८५	४८४९६२४	४८१५३६१	४.९२	१००.५	१.८४
पश्चिमाञ्चल	१०६६३६२	४९२६७६५	२२९२५९७	२६३४९६८	४.६२	८७.०३	०.७५
मध्य-पश्चिमाञ्चल	६९५४१९	३५४६६८२	१७०६४५०	१८४०२३२	५.१	९२.७३	१.६३
सुदूर-पश्चिमाञ्चल	४६९९७	२५५२५७७	१२१७८८७	१३३४६३०	५.४३	९१.२५	१.५३
जिल्ला							
ताप्लेजुड	२६५०९	१२७४६१	६०५५२	६६१०९	४.८१	९०.५०	-०.५५
पाँचथर	४१११६	१११८१७	९०९८६	१०१६३१	४.६६	८८.७४	-०.५२
इलाम	६४५०२	२९०२५४	१४११२६	१४११२८	४.५	९४.६३	०.२६
झापा	१८४५५२	८१२६५०	३८५०९६	४२७५५४	४.४	९०.०७	१.६६
मोरङ	२१३९९७	९६५३७०	४६६७१२	४९८६५८	४.५१	९३.५९	१.३५
सुनसरी	१६२४०७	७६३४८७	३७१२१९	३१२८५८	४.७	९४.६४	१.९९
धनकुटा	३७६३७	१६३४१२	७८५७५	८८८९७	४.३४	८८.०५	-०.११
तेह्थम	२२०९४	१०१५७७	४७१५१	५४४२६	४.६	८६.६३	-१.०८
संखुवासभा	३४६२४	१५८७४२	७५२२५	८३५१७	४.५८	९०.०७	-०.०३
भोजपुर	३९४१९	१८२४५९	८६०५३	९६४०६	४.६३	८९.२६	-१.०७
सोलुखुम्बु	२३७८५	१०५८८८६	५१२००	५४६८६	४.४५	९३.६३	-०.१७
ओखलढुङ्गा	३२५०२	१४७९८४	६८६८७	७९२९७	४.५५	८६.६२	-०.५७
खोटाङ	४२६६४	२०६३१२	९७०९२	१०९२२०	४.८४	८८.९०	-१.१५
उदयपुर	६६५५७	३१७५३२	१४९७१२	१६७८२०	४.७७	८९.२१	०.९९
सप्तरी	१२१०९८	६३९२८४	३१३८४६	३२५४३८	५.२८	९६.४४	१.१४
सिराहा	११७९६२	६३७३२८	३१०९०९	३२७२२७	५.४	९४.७७	१.०७
धनुषा	१३८२४९	७५४७७७	३७८५३८	३७६२३९	५.४६	१००.६१	१.१७
महोत्तरी	१११३१६	६२७५८०	३११०९६	३१६५६४	५.६४	९८.२५	१.२६
सर्लाही	१३२८४४	७६१७२९	३८९७५६	३७९९७३	५.७९	१०२.५७	१.११

जनधनत्व (प्रति व.कि.मि.)	अनुपस्थित (विदेशमा बस्ने) जनसङ्ख्या			अपाङ्गता भएका जनसङ्ख्या			५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका साक्षर जनसङ्ख्या (%)			
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	
१८०	१९२१४९४	१६८४०२९	२३७४००	५१३३२१	२८००८६	२३३२३५	६५.९४	७५.१४	५७.३९	
१३८१	२८५४२१	२२७६३२	५७७७४	५४८०४	२९९४७	२४८५७	८२.२२	८९.०२	७५.२०	
१५३	१६३६०७३	१४५६३९७	१७९६२६	४५८५१७	२५०१३९	२०८३७८	६२.४८	७१.९९	५३.८३	
३४	१०५४२३	८२३२२	२३१०१	५३२४०	२८९३९	२४३०१	६०.४५	७१.६२	५०.०९	
१८६	९९११६७	८६०५५५	१३०६०४	२५१७०	१३५२३२	११६५४८	७२.३३	८१.४३	६४.१५	
३९२	८२४९०४	७४११५२	८३६९५	२०८३०१	११५९१५	९२३८६	६१.१६	७०.३४	५२.३६	
२०४	४२९८७०	३८८६१९	४१२३२	१११३४९	६१४३५	४९९१४	६७.१२	७६	५९.०२	
३५२	४६४४५६	३१५४०२	६९०२५	१४४६७१	८००५८	६४६१३	६३.९२	७२.६५	५५.१९	
१६६	५७९८३४	५१८५०२	६१३२६	९६११४	५२४४२	४३७५२	७०.९८	७९.९१	६३.३७	
८४	२२१२६१	१९६६१५	२४५६३	९३२७५	५०४८८	४२७७७	६४.२१	७३.५६	५५.६६	
१३१	२२६०७३	१८४८११	४१२५४	६७८३२	३५६६३	३२१६९	६३.४८	७६.३७	५१.९३	
३५	९७९३	९११४	६७९	३७३०	२०५३	१६७७	७१.३०	७१.२९	६४.१५	
१५५	१७८४२	१६६०५	१२३७	५०४९	२६६२	२३८७	७२.५८	८०.३५	६५.७८	
१७०	२१४८८	१८१४९	२५३७	७६३६	४२०८	३४२८	७७.९१	८४.७६	७२.०५	
५०६	८०८२५	६८९२८	११६९७	१५३७६	८४६६	६११०	७५.०९	८२.३४	६८.६५	
५२०	७०४६२	६२०६४	८३९८	१७०५३	९४९४	७५५९	७०.६३	७८.७३	६३.१३	
६०७	५०२८१	४३३८१	६८९४	१०४०९	५८००	४६०९	६८.४६	७६.९६	६०.४९	
१८३	१४४१५	१३५३८	८७६	४८८१	२६७०	२२११	७४.३७	८२.४०	६७.४१	
१५०	९७९१	९२७३	५१८	२६२६	१३७५	१२५१	७४.६२	८३.५३	६७.०४	
४६	१२१९८	११३३५	८८३	४०५४	२२१७	१८३७	६९.३८	७७.४७	६२.२०	
१२१	१४८६३	१३८२२	१०४१	४६१८	२५३१	२०८७	६९.३४	७८.३९	६१.३८	
३२	५६१७	४७३०	८८७	२६०९	१३९७	१२१२	६४.२२	७३.३९	५५.६९	
१३८	१०५५२	९३७१	११८१	३४९०	१८७४	१६१६	६४.४३	७४.३३	५६.०१	
१३०	१७६६२	१६५०४	११५८	५३२८	३०७	२३११	६८.८३	७७.६७	६१.१०	
१५४	२२०६०	२००३६	२०२४	७७८१	४१९५	३५८६	६८.८२	७७.१८	६१.४७	
४६९	२६४३३	२५६७६	७५२	८०४४	४६०९	३४४३	५४.५०	६६.९८	४२.५७	
५३६	४५७१०	४५२९३	४९०	८८६५	४८७५	३७९०	५०.७५	६१.८५	३९.२०	
६४०	६०४००	५९५७०	८१५	८४१२	४७८१	३६३१	५०.४४	६०.६१	४०.२३	
६२६	४०५४१	३९६२१	९११	१०१६६	५७५४	४४१२	४६.४४	५६.५५	३६.५५	
६११	२१४०१	१९७४७	१६५४	९५८५	५५८८	३९९७	४६.३०	५५.७६	३६.६०	

क्षेत्र	परिवार सङ्ख्या	जनसङ्ख्या			औषत परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात (प्रति सय महिलामा पुरुषको सङ्ख्या)	वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर (%)
		जम्मा	पुरुष	महिला			
सिन्धुली	५७५८१	२९६९९२	१४२१२३	१५४०६९	५.१४	९२.२५	०.५७
रामेश्वरप	४३९१०	२०२६४६	१३३८८६	१०९२६०	४.६२	८५.४७	-०.४७
दोलखा	४५६८८	१८६५५७	८७००३	१०५५४	४.०८	८७.३९	-०.९१
सिन्धुपाल्चोक	६६६८८	२८७७९८	१३८३५७	१४९४४७	४.३२	९२.५८	-०.६१
काञ्चे पलाञ्चोक	८०७२०	३८१९३७	१८२९३६	१९९००९	४.७३	९१.९३	-०.१०
ललितपुर	१०९७९७	४६८१३२	२३८०८२	२३००५०	४.२६	९०३.४९	३.२६
भक्तपुर	६८६३६	३०४६५७	१५४८८४	१४९७६७	४.४४	९०३.४२	३.०९
काठमाडौं	४३६३४४	१७४४२४०	९९३००९	८३१२३९	४	९०९.८४	४.७८
नुवाकोट	५९२१५	२७७४७७	१३२७८७	१४४६८४	४.६९	९१.७८	-०.३९
रसुवा	९७७८	४३३००	२१४७५	२१८२५	४.४३	९८.४०	-०.३३
धादिङ	७३८५१	३३६०६७	१५७८३४	१७८२३३	४.५५	८८.५५	-०.०८
मकवानपुर	८६१२७	४२०४७७	२०६६८४	२१३७९३	४.८८	९६.६७	०.६९
रौतहट	१०६६६८	६८६७२२	३५१०७९	३३५६४३	६.४४	१०४.६०	२.३१
बारा	१०८६३५	६८७७०८	३५१२४४	३३६४६४	६.३३	१०४.३९	२.०७
पर्सा	९५५३६	६०१०७७	३१२३५८	२८८८५९	६.२९	१०८.२१	१.९०
चितवन	१३२४६२	५७९९८४	२७९०८७	३००८९७	४.३८	९२.७५	२.०६
गोरखा	६६५०६	२७१०६१	१२१०४९	१५००२०	४.०८	८०.६८	-०.६१
लमजुङ	४२०७९	१६७७२४	७५११२	९९८७१	३.९९	८२.६८	-०.५५
तनहु	७८३०९	३२३८८	१४३४९०	१७९८७८	४.१३	७९.७३	०.२५
स्थाइजा	६८८८१	२८९१४८	१२५८३३	९६३३१५	४.२	७७.०५	-०.९३
कास्की	१२५६७३	४९२०९८	२२६३८५	२४५७१३	३.९२	९२.४४	२.५७
मनाड	१४८०	६५३८	३६६१	२८७७	४.४२	१२७.२५	-३.८३
मुस्ताङ	३३५४	१३४५२	७०९३	६३५९	४.०९	१११.५४	-१.०८
म्याग्दी	२७७६२	११३६४१	५१३९५	६२२४६	४.०९	८२.५७	-०.०७
पर्वत	३५७१९	१४६५९०	६५३०९	८२८८९	४.१	८०.३३	-०.७४
बाग्लुङ	६१५२२	२६८६९३	११७९९७	१५०६९६	४.३७	७८.३४	-०.०९
गुल्मी	६४९२१	२८०९६०	१२०९९५	१५९९६५	४.३२	७६.०२	-०.५७
पाल्या	५९२९१	२६११८०	११५८४०	१४५३४०	४.४१	७९.७०	-०.२८
नवलपरासी	१२८७९३	६४३५०८	३०३६७५	३३९८३३	५	८९.३६	१.३४
रुपन्देही	१६३९९६	८८०९९६	४३२१९३	४४८००३	५.३७	९६.४७	२.१७
कपिलवस्तु	९१३२१	५७९९३६	२८५५९९	२८६३३७	६.२६	९९.७४	१.७१
अर्धाखाँची	४६८३५	११७६३२	८६२६६	१११३६६	४.२२	७७.४६	-०.५३
च्युठान	४७७३०	२२८१०२	१०००५३	१२८०४९	४.७८	७८.१४	०.७१
रोल्या	४३७५७	२२४५०६	१०३१००	१२१४०६	५.१३	८४.९२	०.६७
रुकुम	४१८५६	२०८५६७	९९१५९	१०९४०८	४.९८	९०.६३	१.०१
सल्यान	४६५५६	२४२४४४	११५९६९	१२८४७५	५.२१	९९.६९	१.२७

जनधनत्व (प्रति व.कि.मि.)	अनुपस्थित (विदेशमा बस्ने) जनसङ्ख्या			अपाङ्गता भएका जनसङ्ख्या			५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका साक्षर जनसङ्ख्या (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
११९	१५२८७	१४००३	१२८४	६४६६	३४९५	२९७१	६०.५३	६९.८०	५२.१०
१३१	११११९	१७४२	१४५७	४४१८	२३५५	२०६३	६२.२४	७२.६४	५३.४७
८५	१०१२१	८२६६	१८५५	५५८७	२९४४	२६४३	६२.७८	७३.३४	५३.६७
११३	११७१२	१३०३५	६६७७	६६०८	३६९२	२९१६	५९.५९	६७.१७	५१.८८
२७४	१४५३१	१२५६५	१९६६	६६७०	३५७६	३०९४	६९.८०	७१.५९	६०.९२
१२१६	२४३८६	१७५७३	६८१३	४९३४	२६२१	२३१३	८२.५३	९०.११	७४.७२
२५६०	१०२१५	८०७७	२१३८	३२०४	१६५२	१५५२	८१.६८	९०.४८	७२.६५
४४१६	१९८०५	७९८३७	२७१६७	१७१२२	११४४	७९७८	८६.२५	९२.१८	७९.७७
२४८	१४३११	१२४६८	१८४४	४६९०	२५९२	२०९८	५९.८०	६७.९५	५२.४१
२८	३१२८	२२३६	८९२	१०१६	५७२	४४४	५३.६०	६०.८५	४६.५०
१७४	२२५३७	२०२०७	२३३०	७८२७	४२६४	३५६३	६२.८६	७१.०८	५५.७०
१७३	१६५४७	१४३७४	२१७३	८४६७	४६७६	३७११	६७.८५	७५.४७	६०.५९
६१०	९३३१	८९९९	३३०	८६९८	५१२६	३५७२	४१.८९	५०.८८	३२.०३
५७८	१२५३०	१११००	६२९	११६४९	६५७७	५०७२	५१.९६	६२.७५	४०.६७
४४४	८०५३	७४५६	५९७	६२७५	३६७६	२५३९	५५.९०	६६.१३	४३.८९
२६१	५०४२१	४३७२८	६६९३	१२९३७	६९७३	५१६४	७६.९८	८३.८७	७०.६८
७५	२८१०४	२५३७५	२७२९	६२६९	३३२४	२९४५	६६.३४	७५.०९	५९.४४
९९	२११६१	१९२४२	१११८	४७४५	२४३२	२२१३	७१.११	८०.७३	६३.३३
२०९	४६३८७	४३१४१	३२४५	६१६८	३३४४	२८२४	७४.८३	८३.६८	६७.९३
२४८	५०४७६	४६०२४	४४५७	५७१४	३१३२	२५८२	७६.६१	८६.०५	६९.५५
२४४	५७३०५	४८३०४	९००१	९११९	४९८२	४२३७	८२.८८	९०.१०	७५.३५
३	२७९	१६६	११३	२०४	१०७	९७	७४.८४	८३.०२	६४.२२
४	१४२५	९८६	४३९	४५२	२२३	२२९	६६.२१	७५.४०	५५.८२
४९	१४३१४	१३२९९	१०१५	६१२२	३११९	३००३	७१.८७	८१.०७	६४.४८
२९७	२१७३५	११७८३	११५२	३६५३	११७२	१६८१	७३.८५	८३.४२	६६.३८
१५१	४२६२३	३८१८०	४४४२	६१७९	३३५२	२८२७	७१.८८	८०.५९	६५.२९
२४४	५८५६७	५१२२२	७३३९	७६७१	४२१५	३४५६	७२.५६	८१.६५	६५.९४
११०	३९५०४	३५७७७	३७७७	६५३७	३५९०	२९४७	७६.२२	८४.८८	६९.५२
२९८	६५३३५	५८६४३	६६९२	१०८७३	६०२२	४८५७	७०.७६	७९.८८	६२.७६
६४७	६२१०४	५५७८५	७११९	१८१०	५५७३	४३१७	६९.७८	७१.२२	६०.७९
३२९	२९७१२	२७११०	२६८०	७३३३	४१७३	३१६०	५४.९१	६४.९४	४४.९७
१६६	३११२९	३५४५५	४४७४	५१६५	२७८२	२३८३	७२.५९	८१.७६	६५.७९
१७४	३६८५८	३३०६७	३७११	५१३०	३११४	२८१६	६७.०१	७८.१८	५८.६३
११९	२३५९७	२१४८५	२११२	७४५८	३८८३	३५७५	६०.००	७१.५५	५०.४८
७२	१३०५१	११७७४	१२७६	५१२२	३१३५	२७८७	६२.०९	७१.२३	५३.९२
१६६	१४२१३	१२८७६	१३३७	६२३३	३४१३	२८२०	६४.०४	७३.८८	५५.१७

क्षेत्र	परिवार संख्या	जनसंख्या			औषत परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात (प्रति सय महिलामा पुरुषको संख्या)	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (%)
		जम्मा	पुरुष	महिला			
दाढ	११६४१५	५५२५८३	२६१०५९	२९१५२४	४.७५	८९.५५	१.७८
बाँके	१४७७३	४९१३१३	२४४२५५	२४७०५८	५.१८	९८.८७	२.४२
बर्दिया	८३१७६	४२६५७६	२०५०८०	२२१४९६	५.१३	९२.५९	१.०९
सुखेत	७२८६३	३५०८०४	१६९४२१	१८१३८३	४.८१	९३.४१	१.९५
दैलेख	४८९१९	२६१७७०	१२६९९०	१३४७८०	५.३५	९४.२२	१.५०
जाजरकोट	३०४७२	१७१३०४	८५५३७	८५७६७	५.६२	९९.७३	२.३९
डोल्पा	७४८८	३६७००	१८२३८	१८४६२	४.९	९८.७९	२.१७
जुम्ला	१९३०३	१०८९२१	५४८९८	५४०२३	५.६४	१०९.६२	१.९७
कालिकोट	२३०१३	१३६९४८	६८८३३	६८११५	५.९५	१०१.०५	२.६०
मुगु	९६१९	५५२८६	२८०२५	२७२६१	५.७५	१०२.८०	२.३०
हुम्ला	१४७९	५०८५८	२५८३३	२५०२५	५.३७	१०३.२३	२.२५
बाजुरा	२४९०८	१३४९१२	६५८०६	६९१०६	५.४२	९५.२२	२.१५
बझाङ	३३७८६	११५१५९	९२७९४	१०२३६५	५.७८	९०.६५	१.५६
अछाम	४८३५१	२५७४७७	१२०००८	१३७४६९	५.३३	८७.३०	१.०७
डोटी	४१४४०	२११७४६	९७२५२	११४४९४	५.११	८४.९४	०.२२
कैलाली	१४२४८०	७७५७०९	३७८४७७	३९७२९२	५.४४	९५.२५	२.२९
कञ्चनपुर	८२१५२	४५१२४८	२१६०४२	२३५२०६	५.४९	९१.८५	१.७७
उडेल्लुरा	२७०४५	१४२०९४	६६५५६	७५५३८	५.२५	८८.९१	१.१९
बैतडी	४५१११	२५०८९८	११७४०७	१३३४९१	५.५५	८७.९५	०.६८
दार्चुला	२४६१८	१३३२७४	६३६०५	६९६६९	५.४१	९१.३०	०.८८

जनघनत्व (प्रति व.कि.मि.)	अनुपस्थित (विदेशमा बस्ने) जनसङ्ख्या			अपाङ्गता भएका जनसङ्ख्या			५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका साक्षर जनसङ्ख्या (%)		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
१८७	४३९६०	३९३२८	३८३०	१२८८१	६८६०	६०२१	७०.३२	७८.८८	६२.७८
२१०	२९३५९	१८८९०	२४६९	७४६८	४२२६	३२४२	६२.३९	६९.९६	५४.९५
२११	२५०४४	२१७१९	३३२५	८१९७	४३७७	३८२०	६५.३९	७३.५४	५७.९५
१४३	२३१९७	२०१७३	३०२४	१०२९१	५६१९	४६७२	७३.१२	८२.०४	६४.९२
१७४	११२२१	९६९७	१५२४	७६०७	४१७९	३४२८	६२.४७	७२.८४	५२.८६
७७	४७७४	३५२४	६५०	६८४८	३७०९	३१३९	५७.२७	६५.१०	४८.७०
५	४४७	३६०	८७	१६०२	८१९	७८३	५४.७५	६७.८६	४०.६२
४३	१४६३	११२२	३४१	३२४८	१८५०	१३९८	५४.६६	६८.२४	४०.८४
७९	२०१६	१७२३	३७३	५२६२	२९२३	२३३९	५६.८३	६७.८९	४५.७३
१६	६९९	५४२	१५७	१९१७	१०६६	८५१	५१.८५	६५.१७	३६.९२
९	६८२	४९५	२६७	२४११	१३१५	१०९६	४७.८२	६२.०६	३३.००
६२	८०५४	६०४४	२०१०	५८९५	३२२४	२६७१	५५.८८	६८.८४	४३.३३
५७	२२८४५	१६२९२	६५५३	४९७६	२५३४	२४४२	५५.५५	७२.९९	४०.९२
१५३	३१०९५	२४६३८	६३७७	८६०२	४४११	४१११	५५.६५	७०.७०	४२.८७
१०५	२३५४४	२०८६०	२६८४	७३०२	३५८३	३७१९	५६.३५	७३.४१	४२.३४
२४०	६२६४४	५०४४१	१२२०२	१५३७८	८१४३	७२३५	६६.३२	७६.९६	५७.०५
२८०	३८३९८	३२८७३	५५१८	९०७२	४८३०	४२४२	७०.६७	८१.३५	६९.०२
१२	११६७०	१०४०८	१२६२	५१५०	२७४२	२४०८	६५.३१	७०.६६	५२.९४
१६५	२१०३९	१७२९९	३७४०	७७८८	४१९३	३५९५	६२.९७	७९.०१	४९.२२
५७	६८६४	५९५६	९०८	३६६९	२००३	१६६६	६५.३६	७९.२६	५२.८८

કોન્ટ્ર	સવૈ ઉમેરકા	૦૦-૦૪ વર્ષ	૦૫-૦૯ વર્ષ	૧૦-૧૪ વર્ષ	૧૫-૧૯ વર્ષ	૨૦-૨૪ વર્ષ	૨૫-૨૯ વર્ષ	૩૦-૩૪ વર્ષ	૩૫-૩૯ વર્ષ
મ્યારી	૧૧૩૬૪૭	૧૧૮૪૮	૧૩૨૨૪	૧૪૬૬૬	૧૨૪૨૨	૧૦૯૮	૭૬૮૬	૬૨૭૭	૫૭૬૭
પર્વત	૧૪૬૫૧૦	૧૩૫૩૫	૧૬૦૨૭	૧૯૩૭૭	૧૭૬૨૭	૧૧૯૨૬	૧૭૫૫	૭૮૩૩	૭૬૭૦
વાળુક	૨૬૮૬૧૩	૨૭૫૦૮	૩૨૫૮૬	૩૬૬૭૮	૩૧૨૦૭	૨૨૫૮૮	૧૭૧૧૯	૧૪૪૬૧	૧૩૫૬૮
ગુલ્મી	૨૬૦૧૬૦	૨૮૧૦૮	૩૫૧૫૧	૪૦૩૬૧	૩૨૪૪૮	૨૦૫૪૦	૧૬૧૧૧	૧૩૬૭૩	૧૩૪૫૮
પાલ્મા	૨૬૧૧૬૦	૨૩૯૮૯	૩૦૧૬૦	૩૫૮૧૯	૩૧૬૯૬	૨૨૬૮	૧૭૬૯૮	૧૪૧૭૮	૧૩૬૬૬
નવલપાસી	૬૪૩૫૦૮	૫૫૬૧૦	૭૩૨૮૧	૮૫૫૯૬	૭૪૮૪૬	૫૮૭૦૦	૫૧૪૯૩	૪૨૫૦૦	૩૮૨૮૩
સુપદેશી	૮૮૦૧૬૬	૭૭૭૬૬	૧૦૩૬૧૯	૧૧૬૦૪૩	૧૦૨૧૫૮	૮૩૨૭૨	૭૪૦૪૩	૬૦૭૫૫	૫૩૯૧૦
કાંપિલવસ્તુ	૫૭૧૧૬૬	૬૩૪૩૮	૭૭૭૦૨	૭૭૬૩૪	૬૨૯૮૩	૪૭૪૫૦	૪૩૩૭૭	૩૬૨૭૮	૩૩૩૧૦
અર્ધાંખાચી	૧૧૭૬૩૨	૨૦૭૯૪	૨૪૯૧૬	૨૬૨૫૩	૨૧૬૬૫	૧૪૬૧૨	૧૨૫૪૩	૧૧૬૫	૧૮૭૬
ઘૃથન	૨૨૮૧૦૨	૨૯૬૩૦	૩૪૦૩૮	૩૪૯૩૨	૨૪૧૩૪	૧૬૭૪૩	૧૪૨૦૦	૧૧૨૫૪	૧૦૮૧૦
રોલ્મા	૨૨૪૫૦૬	૨૮૫૩૭	૩૧૯૧૬	૩૨૯૪૦	૨૪૨૦૪	૧૮૩૫૭	૧૪૬૧૧	૧૧૭૩૯	૧૦૧૪૭
સુકુમ	૨૦૮૫૬૭	૨૪૩૧૬	૩૦૪૩૦	૩૧૩૮૬	૨૩૪૭૦	૧૭૧૧૩	૧૪૬૬૬	૧૧૬૭૩	૧૦૮૪૬
સલ્યાન	૨૪૨૪૪૪	૨૭૬૨૯	૩૩૮૭૮	૩૬૫૮૦	૨૮૩૪૨	૨૧૧૬૭	૧૭૩૭૦	૧૩૮૭૧	૧૩૦૩૭
વાડ	૫૫૨૫૮૮	૫૩૪૭૪	૬૮૫૦૨	૭૭૪૩૬	૬૫૫૧૦	૪૯૮૬૦	૪૪૦૭૯	૩૬૩૨૧	૩૩૫૪૮
વાંકે	૪૧૧૩૧૩	૪૮૮૨૮	૬૨૫૧૭	૬૫૧૦૦	૫૬૫૩૬	૪૬૬૭૮	૪૧૧૮૮	૩૨૬૧૧	૩૦૪૧૫
વર્દિયા	૪૨૬૫૭૬	૩૯૧૫૩	૪૮૮૩૮	૫૮૧૬૧	૫૩૧૫૫	૩૧૭૭૭	૩૪૯૩૩	૨૬૦૨૪	૨૬૦૪૭
સર્વેત	૩૫૦૮૦૪	૩૯૨૧૧	૪૬૧૨૭	૪૮૮૨૫	૩૯૫૫૮	૩૩૩૦૭	૨૭૧૦૭	૨૨૪૯	૧૧૬૫૮
દૈલેખ	૨૬૧૭૭૦	૩૫૨૦૪	૩૮૮૩૫	૩૭૧૩૨	૨૯૩૯૩	૨૧૩૯૫	૧૭૭૪૬	૧૩૬૬૬	૧૩૪૭૯
જાગરકોટ	૧૭૧૩૦૪	૨૫૨૬૯	૨૭૨૨૨	૨૪૩૩૪	૧૭૧૯૪	૧૪૧૦૪	૧૨૨૯૬	૧૩૬૨	૧૧૫૬
ડોલ્લા	૩૬૭૦૦	૪૮૮૧૫	૫૨૦૩	૪૬૦૯	૩૩૮૮	૩૧૭૭	૧૧૭૫૧	૨૩૨૬	૨૩૧૭
જમ્બા	૧૦૮૧૨૧	૧૪૯૬૭	૧૫૭૦૩	૧૪૪૨૫	૧૧૪૨૩	૧૦૦૨૪	૮૨૯૨	૬૪૧૩	૬૧૩૦
કાલિકોટ	૧૩૬૧૪૮	૨૧૬૪૩	૨૧૧૮૬	૧૧૦૮૬	૧૩૭૧૪	૧૧૧૬૫	૧૦૦૪	૭૨૭૬	૬૧૪૧
મણુ	૫૫૨૮૮	૮૬૧૭	૭૮૫૭	૭૮૮૭	૫૩૨૭	૪૫૬૮	૩૧૭૫	૩૧૬૯	૨૧૬૫
હસ્તા	૫૦૮૮૮	૭૩૯૬	૬૯૨૯	૬૩૨૯	૪૬૧૪	૪૧૭૭	૨૮૨૮	૩૦૭૯	૨૮૨૭
વાજરા	૧૩૪૯૧૨	૧૮૧૩૫	૨૦૬૬૨	૧૯૬૦૪	૧૩૫૭૩	૧૪૧૦	૧૦૨૧	૭૪૯૨	૭૧૬૦
વભાડ	૧૯૫૧૫૧	૨૭૬૬૭	૩૦૭૩૮	૨૮૮૭૬	૧૯૧૦૬	૧૪૫૮૪	૧૨૬૪૩	૧૦૩૧૯	૧૬૧૧
અછામ	૨૫૭૪૭૭	૩૬૩૮૯	૩૯૭૯૫	૩૮૬૯૬	૨૭૧૨૬	૧૧૩૨૩	૧૬૭૮૫	૧૩૨૫૯	૧૨૪૬૧
ડારી	૨૧૧૭૪૬	૩૦૬૦૨	૩૧૦૭૦	૩૦૨૨૩	૨૦૧૭૮	૧૭૦૪૪	૧૪૨૭૬	૧૧૬૧૧	૧૦૫૧૬
કૈલાલી	૭૭૫૭૦૯	૭૪૨૭૮	૧૫૬૮૭	૧૦૮૪૬૨	૧૩૬૧૦	૭૬૪૦૪	૬૧૧૬૮	૫૦૮૩૨	૪૬૩૭૬
કઞ્ચનપુર	૪૫૧૨૪૮	૪૩૯૬૫	૫૫૧૧૭	૬૪૯૫૨	૫૪૧૮૯	૪૭૮૩૦	૩૫૬૧૨	૨૯૧૫૩	૨૬૬૬૪
ડાઢેલ્લા	૧૪૨૦૧૪	૧૭૧૬૮	૧૯૬૧૦	૨૧૦૪૭	૧૫૫૨૦	૧૧૬૭૯	૧૭૬૧	૮૨૫૨	૭૫૫૮
વૈતંડી	૨૫૦૮૯૮	૩૧૯૮૩	૩૪૬૦૩	૩૫૫૭૬	૨૭૦૧૩	૧૧૮૯૫	૧૫૧૦૧	૧૩૮૧૭	૧૨૮૫૬
વાંચા	૧૩૩૨૭૪	૧૬૧૨૪	૧૮૦૬૫	૧૮૫૭૩	૧૩૮૩૨	૧૦૫૩૫	૮૬૨૩	૭૬૭૭	૭૩૪૦

४०-४४ वर्ष	४५-४९ वर्ष	५०-५४ वर्ष	५५-५९ वर्ष	६०-६४ वर्ष	६५-६९ वर्ष	७०-७४ वर्ष	७५-७९ वर्ष	८०-८४ वर्ष	८५-८९ वर्ष	९०-९४ वर्ष	>९५ वर्ष
५४७७	५२५०	४७३९	४२६४	४११३	३०६८	२५११	१७०६	१७२	३६२	१२६	४९
७०७०	६७६	६४०४	५६८३	५४११	४२९४	३२००	२१४५	१२९६	४५८	१८७	५६
१२३०२	११२६३	११११७	१८४५	१०१०	६११०	५०२५	३३७९	११०६	७१२	२९८	१७
१२९२५	१२३१५	१२५६३	१०४६५	१०३१८	७८३५	५६३६	३६९८	२३०५	८६६	३१७	११
१३०६६	११७१५	१११५३	१६५३	८६४३	६४११	४६८१	३१६७	१८६६	७२५	२३४	१०८
३३३१०	२९१०५	२४८९१	२१००३	१९२१५	१४२८७	१०१३१	५८४०	३२३७	१२४७	५१८	३२७
४५०२३	३७३५३	३२०१०	२५१०१	२३०१०	१७२७८	१२२१५	७०६५	३१०२	१३८५	६६६	४०२
२७६०५	२३२८३	१६८८०	१६६०८	१६१६०	१२०२८	८३१५	४१०१	२१२८	६४९	३७३	२७४
९३२८	८८०२	८३३३	६९८५	६७१०	५२३३	३९८२	२६८७	१५१४	५८८	११४	७०
१००६०	८८००	८२०७	७३०६	६५६३	४७७५	३२७७	१८८४	१०१७	३३४	१०४	३४
१०२३९	८७२९	८३०१	६७६२	६५४३	४४९३	३११३	१५८८	९२९	२८३	८२	३३
९५९०	८७७९	७२१९	५५५२	५७२८	३४२९	२३०३	१०१६	५१०	१५७	४७	३७
१०९६७	९२४५	८२६९	७०७३	६२४०	४२७३	२२१८	१२७९	५७३	२०६	७६	५१
२८०४२	२३०४०	११७७७	१५९२४	१४४५५	१०२२५	६२४२	३३४३	१७२७	६५५	२१२	१३९
२४८४७	२०११२	१५४४५	१२४९३	१२१३४	८४२१	६१६५	२९५१	१६६५	६०२	२९७	२२०
२२८५९	१८६०१	१४०४७	१२२५८	११३८४	८७०१	५४२९	२६०९	१२१४	४७१	११७	१३२
१६७४८	१३१२६	११४०८	१२१६	८७१९	६०५४	३७१	२०६८	११०१	३८८	१३१	८४
११५४२	१८७२	८४७	६८४७	७२२१	४६६३	२८०७	१४९१	७३३	२४७	६९	४५
७५२४	६४४८	५०९	४११३	४०३२	२४१८	१३०५	५५४	२८९	१०५	३४	२७
१८६४	१५३८	१२८४	१०५५	१०२१	५६१	२८८	१३७	७२	२३	८	५
४९२७	४३४७	३३८३	२८७५	३१७६	१५१३	७१२	३२६	१८८	५७	१९	१७
५६२६	५२८०	४०७७	३५४३	४१७६	२११४	११७५	५३७	३१४	८०	३९	२२
२४५१	२०३४	१७०४	१४९६	२०२१	१५९	४८५	२४०	१५८	५०	७	८
२३७९	२२५४	१८८१	१४७१	१७४२	११७	४१४	२५९	१११	५९	१९	१२
५८०९	५१४५	४२८४	३६२८	३७३४	२७६३	११८५	९८७	४७२	१४७	६१	४०
८७७२	७०४७	५९६०	४१६६	५३७७	४०४५	२१५१	१४८३	७९०	२३२	७६	५४
१०१८५	१०२९	७२५७	६१०९	७१४४	५६३३	४५८५	२२१४	१००५	३३८	९८	४८
८९२०	७५५२	६८७९	५९२७	६२७५	४३७२	२८४४	१४२८	७८७	२३१	८५	४८
३७१३	३०४८५	२३०७७	१९८०८	२०१९७	१३१५८	९८३९	४८१५	२८४३	८८२	३६६	२६९
२२१६८	१७८२४	१४४७१	११७५५	१२३२४	८०७९	५१४५	३०२४	२०४६	७१५	३२७	२००
६४३५	५३५५	४६२८	३७११	४०६१	२८७७	२०११	११४४	६७४	२३४	६९	४८
११२१७	१७७४	८६९३	७३३१	७५३६	५६४२	४२४१	२४०५	१३९६	५०३	१७८	१०
६३०६	५७८०	४९२८	४२४१	३८७०	३०८२	२०२७	१२१३	६६१	२५६	८४	५७

क्र.सं.	जात/जाति	जम्मा जनसङ्ख्या	ग्रामीण/शहरी		भौगोलिक क्षेत्र			विकास क्षेत्र				
			शहरी	ग्रामीण	हिमाल	पहाड़	तराइ	पूर्वज्वल	मध्यमाञ्चल	पश्चिमाञ्चल	मध्य- पश्चिमाञ्चल	सुदूर- पश्चिमाञ्चल
८९	व्यासी/सौका	३८२५	१२४	३७३७	३४३६	५२	४०७	४०५	५०	४	२४८३	१५३
९०	हाय	२९२५	३९३	२५३२	२	२६५२	२७	१६३	२७५३	८	१	०
९१	कोचे	१६३५	१७२	१४६३	१०	१०९	१५१६	१३०२	२६८	३५	५	२५
९२	घनीया	१४८६	५८८	१४२५८	७	८४	१४७५	५३०	११४८३	२८२२	७	४
९३	बालड	१२४९	३२	१२१७	११३५	५०	६४	१२०९	३१	८	१	०
९४	मण्डा	२३५०	४७७	११३३	१७	११८	२९३५	११८८	२६९	७४	१४	५
९५	राउटे	६९८	११०	५०८	२४	३६८	२२६	११७	११	७२	३१	
९६	ह्योम्बो	१०५२	८७०	१८८२	४९८४	५०४१	७२७	१४५५	८८७	५२०	६५	५५
९७	पथरकट्टा/कुश्वाडिया	३१८२	५७४	२६०८	११०	४३६	२६३६	१५०५	२८३	१३६	४४८	१०
९८	कुसन्ना	२७३	५८	२१५	२	८३	१८८	१०३	२८	१७	१२५	०
९९	ल्होमी	१६१४	१७१	१४३४	८७४	४०६	३३४	१०६८	२१४	५३	२४४	५
१००	कलार	१०७७	१५२	१८५	३२४	१३०	६२३	८३१	१८३	४७	४	४
१०१	नटवा	३०६२	१६८	२८९४	१०	८७	२९६५	२१८	२१९८	५३०	६०	१६
१०२	ढाँडी	११८२	२११	१६११	२०	२७	११३५	५६	११	१८८९	१	२५
१०३	धन्कार/धरिकार	२६८१	२४८	२४३३	०	१	२६७२	५३	१८४	१६१९	२४	१
१०४	कुलड	२८६१३	७९४	२७१९	१११७	५२३८	४९८८	२८२८२	३०६	२३	१	१
१०५	घले	२२८८१	२५५१	२०३२०	२१६३	१७८६६	२८५२	१२८७	१४७४४	६७६१	६२	२७
१०६	खवास	१८५१३	१०८६	१७४२७	१०८	१५०२	११०३	११४३१	२१७	१८१८	२६	२१
१०७	राजधोब	१३४२२	३०१	१२७११	११	२०१	१३१०	१२७१६	३१६	१७७	१८	५
१०८	कोरी	१२२७६	१३७६	१०१००	०	३७	१२२३९	०	७	७६३५	४६२५	१
१०९	नाईरिड	७५४	५३	७०१	३८७२	३१३७	१४५	७०१४	८६	२	२	०
११०	याम्फु	६९३३	१४५	६७८८	४२८३	१६८२	९६८	६८९	४१	१३	५	५
१११	चाम्प्स्टड	६६६८	१३०४	५३७४	३१९	४०२०	२८८९	५१०४	६७३	५५	२६	१०
११२	आठपहरिया	५९७७	११६१	१८०८	१	५८६६	११०	५१४०	३३	४	०	०
११३	सरवरिया	४९०६	१५६	४७५०	०	२	४१०४	४५७७	३१२	३	०	०
११४	बान्तवा	४६०४	१२४२	३३६२	७	१११३	३३२०	४१७७	३७१	२१	११	०
११५	डोल्पो	४१०७	२	४१०५	४०५९	४८	०	०	४८	०	४०५१	०
११६	अमात	३८२०	५८४	३२४६	१	५४	३७५	२५२४	१२९३	५	४	४
११७	थल्ड	३५३५	३४८	३१८७	१७५१	१०६०	७२४	३२४५	२८५	४	१	०
११८	मेवाहाड वाला	३१००	६५	३०३५	२२७१	५३७	३०२	२८१६	१४५	११	२	४६
११९	बाहिड	३०९६	१५१	२१३७	२०२	२४०७	४८७	३०१६	७१	२	०	७
१२०	ल्होपा	२६२४	४९	२५७५	२५१५	१०७	२	०	५०	२५७२	०	२
१२१	देव	२१४७	११३८	१००९	२	२८९	१८५६	१६३९	२७४	२१	०	१३
१२२	साडपाड	१६७९	३३८	१३४३	९८	८८५	६९८	१५२९	१२३	२४	४	१
१२३	खालिड	१५७१	१६९	१४०२	८०८	२५९	५०४	१३८९	१४०	१३	१५	१४
१२४	तोफेगोला	१५२३	३९	१४८४	१४५७	५५	११	१४७२	४४	६	०	१
१२५	लोहोरुड	११५३	११६	१५७	१५८	६५	१३०	१०९६	३६	२१	०	०
१२६	अन्य दलित	१५५३५४	२४९३९	१३०४१५	११४०९	८४२८	५०५१७	३८७७	१६२९७	१३१७६	१५७५६	१०६२४८
१२७	अन्य जनजाति	१२२८	५८०	६४८	८	३५०	८७०	६१०	३२३	६०	३४	१११
१२८	अन्य तराइ	१०३८११	२०१००	८३७१	७१५	११६९६	११४००	३८५१५	३४७७४	११११४	७९८७	३२६१
१२९	अन्य उल्लेख नभएको	१५२७७	२४३४	१२८४३	४७२	४११४	१०६९७	१०३६	३७२०	८४४	२२८	१६९
१३०	विदेशी	६६५७	३६०२	३०४९	३६६	३३५२	२९३३	७२१	३५५४	१५१३	३९४	३८९

क्र.सं.	मातृभाषा	जम्मा जनसङ्ख्या	ग्रामीण/शहरी		भौगोलिक क्षेत्र			विकास क्षेत्र				
			शहरी	ग्रामीण	हिमाल	पहाड़	तराइ	पूर्वाञ्चल	मध्यमाञ्चल	पश्चिमाञ्चल	मध्य पश्चिमाञ्चल	सुदूर पश्चिमाञ्चल
९०	नागार्भाज	१०	५	५	०	६	४	५	४	१	०	०
९०	लोमी	८०८	१५१	६५७	५९६	१५५	५७	६३४	१४६	११	५	४
९१	आसामी	८७६	१०५	३७१	७	१६९	३००	२०७	८३	१३	१५३	२०
९२	माझानी	१२२	२०	१०२	३	४८	७	१०५	१७	०	०	०
९३	गई	१५१११४	३५४९९	१२३६७५	६८५०	८६५२७	६५७३७	१२२५३७	३३०१४	२९०४	३८८	२७१
९४	ताजपुरिया	१८८७१	२४६	१८५६५	३	१५८	१८६५०	१८५६६	२२७	७	३	८
९५	खस	१७४७	८४	१६६३	२५	१६२	१५६०	४०८	७५	११०४	२८	१३२
९६	आठपाहारिया	५५३०	३८१८	१७१४	१	५४६५	६४	५४९०	३४	४	०	२
९७	गानाड	३६१२	४६	३५६६	८	१३	३५११	३२८०	२६४	५९	९	०
९८	अछामी	१४२७८७	१०१४९	१३२६३८	१२	८३१४०	५८८३५	४६	११७	१	१०७	१४२५१६
९९	खाम	२७१३	३७३५	२३३७८	१०७८	१८३८२	७६५३	०	७८३	४५११	१११५८	२६६१
१००	माल्पाँडे	२४७	१००	१४७	०	६	२४१	२४०	१	६	०	०
१०१	घुलेली	३४७	०	३४७	३४६	०	१	०	०	०	०	३४७
१०२	अरबी	८	६	२	०	१	७	१	१	६	०	०
१०३	स्थेनिस	१६	१६	०	०	१६	०	०	१६	०	०	०
१०४	रसियन	१७	१६	१	०	१७	०	०	१६	१	०	०
१०५	डोटेली	७८७८२७	१४१८९	६४५७८	१२१०१२	३२८३१९	३३०३३६	१४३४	५२९६	१५७७	२२७३	७७७२४७
१०६	बेलारे	५९९	१४०	४५९	९७	३९६	१०६	१८७	३८	४०	३२२	२
१०७	फाइदवाली	२१०	०	२१०	०	२१०	०	२१०	०	०	०	०
१०८	बालिङ/बालुङ	११६९	११	११५८	१०८४	४२	४३	११३३	२८	८	०	०
१०९	सुरेल	२८७	५	२८२	११४	१३२	४१	०	११४	०	१	१७२
११०	बैतडेली	२७२५२४	२७५८०	२४४९४४	७८	२४५७५५	२६६११	०	६१४	१२	६०	२७१८३८
१११	बनकरिया	६९	७	६२	०	६३	६	०	६९	०	०	०
११२	बकाही	६७५८१	५७२१	६१८६०	४५८८३	४९४	२१२०४	०	११३	५	२३	६७४४०
११३	फ्रेन्च	३४	३४	०	०	३४	०	०	२९	५	०	०
११४	लोपा	३०२९	४९	२९८०	२९२४	१०५	०	०	४९	२९८०	०	०
११५	डोल्पाली	१६६७	०	१६६७	१६१५	५२	०	०	५२	१	१६१४	०
११६	जुम्नी	८५१	८२	७६९	०	२१	८३०	०	०	०	४१	८१०
११७	बैलेशी	३१०२	२४५	२८५७	०	१	३०९३	०	०	०	१४	३०८८
११८	सोनाहा	५७९	६२	५१७	०	०	५७९	०	०	०	५०३	५६
११९	डेल्परी	८८८	१४८	३४०	२	०	४८८	०	०	०	०	४८८
१२०	बारारेली	१०७०४	८५२	१८५२	३	२१३	१०४८८	०	१९	०	१०	१०६८५
१२१	दार्जुलेली	५१२८	१६३८	४२९२	४२९	१७७	५३२२	०	१६	०	०	५११२
१२२	मनाङ	३१२	३६५	२७	०	३१२	०	०	३१२	०	०	०
१२३	गढवाली	३८	११	२७	३	११	१६	०	६	१	०	३१
१२४	अन्य	२११७३	६५७८	१४५९५	१०५५	१२५९०	४५२८	१३७५९	५४८८	६२२	१३५	१७७४
१२५	उल्लेख नभएको	४७७८	६२७७	४७३४७	२०७७	११४६०	३४२४७	२००१०	२१२१५	४७७६	१३५१	१६६

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	परिवार मूली*		घर वा आवासीय इकाइको स्वभित्र			
		पुरुष	महिला	आपै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
धादिङ	७३८४२	५३३०३	२०५४८	६७७०६	५२२४	२३५	६७७
मकवानपुर	८६०४५	६६७०५	१९४२२	७५१५५	८५६१	११०९	१२२०
रौतहट	१०६६५२	१००५७०	६०९८	१०४९९५	१०६९	१२५	४६३
बारा	१०८६००	१००३७९	८२५६	१०४३५२	२९५५	५५१	७४२
पर्सा	९५५१६	९०१३०	५४०६	८६६५५	७७५१	६५०	४६०
चितवन	१३२३४५	८७८२४	४४६३८	९९०७	२२५८९	१७०४	८९४५
गोरखा	६६४५८	४७७६२	२४७४४	६०५९	४९४९	२५७	६६९
लमजुङ	४२०४८	२४९७	१७१०८	३५७६०	५४३८	२४३	६०७
तनहु	७८२८६	४८८७६	३३४३३	६६३२३	१०३४४	४८८	११३१
स्पाङ्जा	६८८५६	३९३२१	२९५६०	६१४६२	६३१७	२६२	८१५
कास्की	१२५४५९	७७०९०	४८५८३	७६५९९	४४११२	१५८६	३०१२
मनाड	१४४८	११३१	३४९	९०४	३२९	३६	१७९
मुस्ताङ	३३०५	२५५७	७९७	२२७८	७०६	१८२	१३९
म्यादी	२७७२७	१५६६६	१२०७६	२३३१०	३०७२	२४४	११०१
पर्वत	३५६९८	२१२५२	१४४६७	३१०९०	३६२१	१८६	८०१
बाग्लुङ	६१४८२	३५७३७	२५७५५	५४५४९	५१४७	१५१	८३५
गूल्मी	६४८८७	३७३००	२७२७	५८९२४	४९१२	२३२	८१९
पाल्या	५९२६०	३५१९४	२४०९७	५१७०४	६५१०	४००	६४६
नवलपरासी	१२८७६०	९९४९८	३७२९५	११७८०६	९३५८	५६९	१०२७
रुपन्देही	१६३८३५	१२३०१०	४०९०६	१३७१६	२४१७२	१२१९	१३२८
कपिलवस्तु	९९२६४	७६२८६	१५०३५	८७४६२	३१९९	१७९	४२४
अर्घाखाँची	४६८२६	२६९२२	११११३	४३८९५	२५१२	१६०	२५९
प्याठान	४७७९६	२५२०८	२२९२२	४५५३८	१७०६	१८५	२८७
रोल्या	४३७३५	२९२८४	१४४७३	४११८८	२२०४	११८	२२५
रुक्म	४१८३७	३१२०७	१०६४९	३१७९	१११८	४६	२१४
सल्यान	४६५२४	३५७५०	१०८०६	४४६६०	१५४७	१२८	१११
दाढ	११६३४७	८३४५५	३२९६०	१०३७६२	१०७२४	४१८	१४४३
बाँके	१४६९३	७३६४०	२११३३	८३४३०	१९९१	७१३	६३९
वर्दिया	८३१४७	६२४३०	२०७४६	८००७६	२०७२	२३८	७६१
संखेत	७२८३०	५१०६६	२१७०७	६६१३१	५६८१	१५६	८६२
दैलेख	४८९१५	३६६१६	१२३०३	४६८९९	१६०४	७९	३३३
जाजरकोट	३०४६८	२६६०५	३८८७	२९७२०	५७८	१४	१५६
डोल्पा	७४६६	६५४३	१४५	६९६१	३२७	१२०	५८
जुम्ला	१९२९१	१६६७३	२६३०	१८३१४	६६४	८०	१५३
कालिकोट	२३००८	२०५७६	२४३७	२१९८३	८५०	४८	१२७
मणि	९६००	८८७७	७४२	१३०३	२०९	३३	५५
हल्ला	१४३७	८५५७	१२२	८५७४	५२६	१९७	१४०
बाजरा	२४८८८	१९६७३	५२३५	२३५०६	१०४५	१३८	१९९
बझाड	३३७३	२५३४१	८४४५	३२९०४	५६०	११०	११९
अछाम	४८३१८	३४०९६	१४२५५	४६८९२	१०२३	१६३	३२०
झाउटी	४१३८३	२८५६६	१४८७४	३११५२	१३२१	३६०	५५०
कलाली	१४२४९३	१०७३५१	३४१२९	१३२९३४	७६६१	४६२	११५५
कञ्चनपर	८२१३४	६०५९१	२१५६१	७७३००	३५१४	३२४	११६
डडेल्धुरा	२७०२३	१९२२१	७८२४	२५३५२	१०३२	१७७	४६२
बैतडी	४५१६७	३५७९६	१४७५	४३८८१	६६२	११४	५१०
दार्चुला	२४६०४	२००६५	४५५३	२३१७५	१०७०	१७९	१८०

*संस्थागत परिवार संख्या समेत समावेश गरिएको ।

परिवारका महिलाको नाममा घरजग्गा				पिउने पानीको मुख्य स्रोत								
घर जग्गा दुवै भएका	जग्गा मात्र भएका	घर जग्गा दुवै नभएका	उल्लेख नभएको	धारा/पाइप	दयुवबेल/ हाते पम्प	ढाकिएको झार/कुवा	खुला झार/कुवा	मूल धारा	नदी/ खोला	अन्य	उल्लेख नभएको	
५३२३	५२४८	६२९३२	३३९	६२४७८	५७	१९४	३०३५	६२३६	६२३	२२३	२५६	
१०२८५	६४१२	६९०२९	३१९	६३२०६	४३०	२१०६	११४४३	३५३९	७९१	४४४	२१६	
१२९६	१००९	८६२४८	२०९९	७४२८	१४०२८	४२१	१२९९	१३८	१३८	१५९९	१६३१	
११९८१	१८७२	८५३८६	१३६१	१८६३३	८५६७१	२८४	११४९	२५८	१७४	१२९०	११४७	
१०९३६	८२१२	७५०७५	१२९३	१३७५	७७३९२	२९७	४६१	१२४१	१२५	१२०३	१०८२	
२२६५५	१५४०७	१३३५४	१२९	४६२८९	८५९९	१०५२८	७२७७	६२९	४९१	१४१४	५९८	
५८१८	५६२२	५४५६६	४५२	४७७४३	२०	१५४७	३४१५	१८६४०	८०७	३३	२५३	
५२०६	४४५३	३२७१९	१७०	३७०३२	१०३	३७	१०४१	३१३९	१५६	६१	१४३	
१०१३९	७५७७	५९६१०	९६०	५८६८८	२११	४३२६	११८४	४९४५	४२६	७८	४२८	
७६३	५३१०	५५९६९	३४२	५६२७७	८४	२६१५	३१७	४५९२	४०५	६६	१७०	
२०९१२	१७६२५	१११६३	३०९	११५२२	१७१	१२६६	१८२७	४८२	१९३५	४२५		
१६१	१३६	११५०	१	१४१३	०	०	०	२६	४	०	५	
२६६	११८	२११०	११	३०२९	१	१	७	७६	१७४	२	१५	
२६१२	१६३५	२३३८१	११	२४२३८	६	१३६	५२७	२२६४	४१०	७६	७०	
४०१६	३४६४	२७१२४	१६४	२१४३४	२६	२४४	७५७	४८५५	२३०	६५	८७	
५०७६	३७६	५२२५७	४३३	५४६९६	३१	२७२	२०५७	३०९	१२७	१८९	२१२	
६१५५	३८२२	५३८२७	२८३	५७४६०	२०	१५७	२१०१	२४२५	६६२	२१५	१५१	
५८८२	५२४२	४७७६६	३७०	४५८१०	१०४५	१३१९	४०००	४८२४	१५३०	५३२	१७०	
१८७१	१२७४१	९६४१३	९१५	५१८२९	६००४१	६४३२	६४३६	११७२	२७४	१००१	७२७	
२४४०	१५०६६	१२२७७१	१५८	६२१०४	९६६३७	३०७	११९९	५४६	४१	१७६४	१२३७	
८३५३	८४५३	७३५१०	८६८	९३३४	७७५३५	३७	१२२०	५७	१४५	१३२२	७५९	
५०५३	३३४४	३८२८३	१४६	३८३४२	४१०	१८०७	३१३१	४०८	१०६	११४	१५२	
४५५३	२८२३	४०००७	३३३	३७५२	४०४	३११	३१४	३८०५	१४४३	२८६	१३६	
२०५५	११०३	४०११८	१७९	३३४४३	२२	२३४	३८१०	४०३६	१६४६	१६५	१७९	
१३१०	१११३७	३९२५३	१२७	३०७५१	२१	२०२	१८१३	७३०८	११२१	८८	११७	
२२२८	२१४४	४१६०२	४५२	२८४४१	४७	११६६	५७३२	१०२६०	२०२३	४८	३१९	
१४३२२	१२४६०	८८९८४	५८१	४७५७०	१६७१	१४८२०	२४४१५	५३३६	४८६८	२०४२	५५५	
१०५२३	८०३७	७५६१९	५१४	१३८३७	७६२४७	८५८	१२७०	३२७	८६	१५६३	५०५	
९०२३	७६६९	६६७२९	२१६	६१८	७५१७	११०	२२७	२८४	१०३	७९८	१७४	
६३३८	८८०२	६१३३९	३५१	४४३५६	१३१५	२५५५	६६३९	३३३४	३३०२	८०४	४५५	
१८११	१०६०	४५५९६	४४०	२५३३७	३१	१७८	५१२६	१६०५९	८५९	१७८	३२१	
५६०	२८१	२९५१०	११७	१७०५७	३३	११४	१७०३	१६५२	१६०२	११७	११०	
२२३	६४	७१२९	३०	४८४१	०	६	१३०	१४०९	१०५८	२	२०	
५५२	५४०	१८०७०	१२९	१५४४१	०	२७	८०	२८५६	६९३	७४	१२०	
२८१	१८१	२२४१६	१२२	१३३४७	०	२२३	३३४	८०१८	८१०	६२	१३४	
२४७	८३	११६७	१०३	७२३१	०	१५	११३	१६५२	४८२	१	१०६	
१५०	१०२	१११७	१४	६६११	०	८	१४	२५४०	११५	१९	१०	
३१०	१८४	२४१७७	१३७	१७०३८	२	१४	८६७	५८५८	८३८	२५	११६	
५४८	२९७	३२५६३	३४५	२१६५८	१	६२८	२१४७	५८४२	१११५	१८९	३१३	
६१९	४२१	४६१७९	२११	२६८२९	७८	२११७	२४०१	१५६०३	८६५	६५	२८०	
६१७	५५१	३११५९	१७६	२८२८८	३१	१०४१	२४१८	८८४८	२८८२	२५०	१६८	
१०१७	८१४	१३११६	६६८	१८१३०	११५४१	३१०	१६०४	२४१३	१८११	१८११	५८४	
८१८	४१५१	६१३०७	४१३	७८५१	७८५१	७५६०	१५४७	४०५८	११११	१०८९	७८८	
५५२	४२०	२५१४२	१०९	११०६१	६७	७६६	१८८८	१८८८	१४१८	८८४	१३७	
५४३	३२९	४४११८	१७७	३०८३२	७८	२२८८	४०५८	४६१९	२२५९	७८८	११७	
३१४	२५३	२३८७	८६	२०३२५	०	१५८	४२२	२०७५	७४६	७९३	८५	

तालिका ८: खाना पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धन, वति बाल्न प्रयोग गर्ने साधन र परिवारले प्रयोग गर्ने शैचालयअनुसार परिवार सदस्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार सदस्या	खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन								
		काठ/दाउरा	मटितेल	एल.पि. ग्याँस	गुईठ /गोरहा	गोबरग्याँस	विजुली	अन्य	उल्लेख नभएको	
नेपाल										
		५४२३२९७	३४७०२२४	५५६१०	११४०६६२	५६३१२६	१३१५१६	४५२३	२२५८३	३४१७३
ग्रामीण-शहरी क्षेत्र										
शहरी क्षेत्र	१०४५५७५	२६८६४३	२०९९०	७०७६७४	१५७७६	१९१२१	१२५५	४१०७	८००९	
ग्रामीण क्षेत्र	४३७७७२२	३२०१५८१	३४६२०	४३२९८८	५४७३५०	११२४७५	३२६८	१८४७६	२६९६४	
भौगोलिक क्षेत्र										
हिमाल	३६३६९८	३४८८४३	१९९०	१११४३	१५१७	७९२	११६९	३३५	१९०९	
पहाड	२५३२०४१	१६९६३७६	२७५५४	७४४०८६	२८१०	४११४७	२१७४	४३३२	१३५६२	
तराइ	२५२७५५८	१४२१००५	२६०६६	३८५४३३	५५८७९९	८९६५७	११८०	१७१९६	११५०२	
विकास क्षेत्र										
पूर्वाञ्चल	१२३०७४३	७४९३७१	१२२५१	१६७०८३	२५५२०५	३१२१०	१५८७	७०१९	६८१७	
मध्यमाञ्चल	१९६२२३८	१८६४४७	३०८५७	६६५९५	२११४२	३२२७९	१६५२	१२०८१	१६७८५	
पश्चिमाञ्चल	१०६५५९९	६९६६८३	७५४०	२३४५२९	८०५४३	३८१९९	८४९	१७८७	५२३९	
मध्य-पश्चिमाञ्चल	६९५०१४	६०९९३३	२५१०	५३६२३	१०४७८	१३८५७	४४५	८८१	३३८७	
सुदूर-पश्चिमाञ्चल	४६१७०३	४२७८५०	२४५२	११४२२	७५८	१५६५१	१०	७३५	२७४५	
जिल्ला										
तालेजुङ	२६४७१	२५२८७	१२८	८४९	५	६३	२	६	१३९	
पाँचयर	४७१७६	३७९९६	३३०	२३८८	१३४	११६	१२	८०	१४०	
इलाम	६४४७७	५८१७९	४५५	३७७५	१०८	१५२७	३६	५०	३४७	
कापा	१८४३८४	१०८६०४	१८८४	४१८२२	१३२८८	१६२७९	१०४	१६२०	७७३	
मोड	२१३८०	१६०३७	२८०६	४१७९	५२६५९	८४८०	८३	३१६८	८६८	
सुनसरी	१६२२७०	५७९७८	११३६	४६१८२	५०२८८	१९८८	१३७	११२८	८४२	
घनकुटा	३७६१६	३२४५०	२२६	४५१०	३१	८९	३७	१०३	९०	
तेह्थुम	२२०८४	२०७९३	६३	१०८२	११	३२	१४	११	७०	
संखुवासमा	३४६१५	३२७५३	१८१	१४३१	१	६९	२९	१२	१३९	
मोजपुर	३९३९३	३८२११	१७८	४११	१५३	७१	५	१५५	४९	
सोलुखुम्बु	२३७८	२२६९९	१२५	९१	११	१३	५२	१	४८	
ओखलढुङ्गा	३२४६६	३१४९२	१३७	५०१	६०	२९	१	२०	२२६	
खोटाङ	४२६४७	४१८५३	१७५	३०४	६०	३३	१	१३	२०८	
उदयपुर	६६५१४	६०६२१	३२४	३८३९	३०२	८८३	२७३	६५	२०७	
सप्तरी	१११०६४	४१२०७	२१०१	५०१५	७०४६२	३१०	३९	१५१	१६१९	
सिराहा	११७९२९	४३१५१	१२०२	४१६४	६७६१६	२४८	५२	५१६	९८०	
धनुषा	१३८२२५	५८७४२	१५२४	१२१८८	६०३८०	३५६	३६	८५२	२३४७	
महोत्तरी	१११२९८	६२७२३	१३४६	३३४४	४००२७	६०८	२०	२५९४	६३६	

वति वाला अक्सर प्रयोग गरिने साधन							परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार				
विजुली	मटिटेल	गोबरगाँस	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	शौचालय नभएको	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क)	साधारण	उल्लेख नभएको	
३६४७७४६	१९१५१०	१५२६४	४०३५०४	३३०७०	३५१०३	२०६९८१३	४४८३५९	१८१४२९३	१०५५८६२	३४९७१	
१८८३९९५	४२२९७	३६७१	२०८२	५४३८	८०९२	९५०३०	३९६०४७	४९६६२४	१२९७३२	८१४८	
२६६३७५१	१४९२९३	११५९३	४०१४२२	३२४७३२	२७०११	१९७४७८२	१३२३९	१३१७६६१	१२६१३०	२६८२३	
१७९०७२	५०९७०	६०५	७५७७४	५५३९०	१८८७	१४५१८४	१२९६	९७४६०	११७८९१	१८८७	
१७०३६९१	३०११३९	८०५८	२७७५६१	२२८०१४	१३५७८	६२९५१२	४१४८८७	९३५६१२	५३९०६१	१३५८९	
१७५०८३	६३९४०१	६०१	५०१६१	४६६८८	१९६३८	१२९५१९६	३२७७६	७८१२२१	३९८१०	१९५३५	
७८२८८५२	३१७८०९	४५७४	८९३३०	२९३०६	६८७२	४८९१५३	१८८२२	३५१६५३	३६४३००	६८१५	
१५१२३१८	३४०७०९	४८१३	६२७६०	२३७३७	१६८२१	७०७५५	४०२८५	५६६८८१	२६८१३४	१६७८५	
८३१४६०	१६००८५	२३२३	४७९४८	१८५२४	५२५९	२८७८६६	१५१४३	५५७१७	२०६२६८	५२०३	
२९४१६२	९५७५२	१४५७	१३१०३६	१६१२०५	३४०२	३३७६५०	७०४९	२०३५५३	१४३३५१	३४११	
२८५१५४	७७१५५	२०१७	६४४३०	१७३९८	२७४९	२४७५८६	४४७०	१४१०८१	७३८०९	२७७७	
६६३५	११८१८	२८	७४२४	३५५	१३१	६९२१	१११	४५६४	१४६५६	१३१	
११४७४	१६२७८	२९८	११०२८	११६२	१३८	४८४४	१०१	८४८७	२६७१९	१३७	
४२२६१	१४८७५	४४०	४३९७	२१५५	३४१	६१२१	१२८१	२०५१६	३६२००	३४३	
१५१३७४	२१८१४	११४	१००४	४७८	७८०	४७५७९	२८१५	७८४८८	५४६९३	७७९	
१६७१०७	४७३४८	३०५	२११०	६३९	८८१	७७४७८	२१११	८४६७१	४७००७	८७५	
१३२६१८	२६१८८	५५६	८६४	३४४	८७१	५८५३०	२८१६	६६४३६	३३६२८	८६१	
३१५१०	४३३५	११४	११४८	३३६	१३	८५६८	४१५	११२५८	१७२०५	१०	
१४८३३	४३१०	६४	२०४५	६८०	७२	५४८४	३११	५२३३	१०९१५	७३	
१८२०१	७१०५	४६	६६७८	१६५०	१३५	७५३४	१७	५३६१	२१५६४	१३१	
५८४४	१०६३९	२२२	१६५९६	६०४३	४९	१४१५४	१५५	४१६४	२००७१	४१	
१४११८	४७०६	२१२	२४६९	१४०४	४९	५८४२	६२२	४६६१	१२२६४	४१	
१३५४२	१०८२	१२८	७०६२	२४२७	२२५	१४१५	५३२	५३१७	१६८१५	२२७	
१३२६०	१११४४	१४४	१०७२८	६३५८	२१३	१५६३०	५३४	५८४१	२०४२२	२१२	
३४११३	१४९५०	१६३	१३११९	३९६३	२०८	३२१६१	६१५	१८९८८	१४५१२	२०८	
५०७४७	६६१७५	२७७	१२१३	१५६	१६१६	१५१५०	२०६३	१३४६५	७९११	१६६७	
७९३३५	३५६०४	२६३	१३६५	३७६	१८८	१२८५४	१५४४	१४१३५	८४३०	९६७	
१०१२२८	३२५१७	४०७	१५२९	१९२	२३४	८९६१२	२३९९	२२३२६	२१४६१	२३४७	
७०३३९	३८७३७	२०९	१२१५	१६१	६३७	८०६८	११६३	१५९८८	१२८२३	६३६	

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	खाना पकाउन अवसर प्रयोग गरिने इनघन							
		काठ/दाउरा	मटील	ए.पि. खाँस	गुँडी /गोरहा	गोबरखाँस	बिजुली	अन्य	उल्लेख नभएको
सर्लाही	१३२८०३	८५६५०	१८९७	५२७२	३४४६१	२४५५	७८	१५२६	१४६४
सिन्धुली	५७८४४	५२३४२	२७५	२८७७	१५६	१५८८	१२	५९	२३५
रामेश्वरप	४३८८३	४९८८१	३०६	१०६१	४६	८३	२४	५२	४३०
दोलखा	४५६५८	४३०८१	१८८	२०६५	१	६०	९९	२२	१४२
सिन्धुपाल्चोक	६६६३५	६१४०७	५०२	३९६०	४	२५५	७६	४४	३८७
काभ्रेपलाञ्चोक	८०६५१	६३०९२	५४८	१२९५९	६०	३२१३	३१	४९	६९९
ललितपुर	१०९५०५	११५५४	३३०९	८४५११	१३९	३२३	२६९	३१२	१०९६
भक्तपुर	६८५५७	१७२७२	२०९५	४७४६३	५६	१९०	१२५	१४७	४९५
काठमाडौं	४३५५४४	३३२२३	१२२१३	३८५१३६	१६०	२१४	२२४	१४०	३४३४
नवाकोट	५९९९४	५३१५८	३८४	३९१३	२६	११०१	७२	२९	५९९
रसुवा	१७४१	८७२६	६९	८०५	०	७५	१७	१७	३२
धादिङ	७३८४२	६२३६७	६९८	७५१७	८	२९४०	५२	७६	२६४
मकवानपुर	८६०४५	६४६१३	८२४	१६२२९	११६	३५२१	२०६	३१६	२२०
रौतहट	१०६६५२	५७८६८	१६४८	२२६३	४०४५६	७६८	१४	११६८	१६६७
बारा	१०८६००	७३०९०	१०४७	५११७	२४८४१	२०३३	३७	१३५०	११६५
पर्सा	१५५१६	६२८०५	१०६७	१४९७०	१४९९४	२५८	३४	२६५	११२३
चितवन	१३२३४५	६४९३३	९९७	५२५४५	२११	१२२३८	२३४	६६९	५१८
गोरखा	६६४५८	५६०४९	२६८	७२१४	२०	२५५८	३७	५३	२५९
लमजुङ	४२०४८	२९२५५	१४९	७११७	५९	४३६४	५३	२१	१५०
तनहु	७८२८६	५३१३०	३२६	१७४७५	१०३	६६३९	११२	६५	४३६
स्याङ्जा	६८८५६	५६५२७	२६१	१७५८	२९	१८६९	२२९	३६	१७७
कास्की	१२५४५९	४०७८७	१६८६	७६६७६	५९	५३७६	१३७	२८८	४५०
मनाङ	१४४८	१४१८	२	२३	०	०	०	०	५
मुस्ताङ	३३०५	१७८५	५२	५१९	८२६	०	२४	३	१६
म्याग्दी	२७७२७	२३९१९	८१	३३०	१२	११०	८	५	७२
पर्वत	३५६९८	३०७१०	१४१	४४८३	१५	१५१	२१	६	११
बागलुङ	६१४८२	५४४३४	१८३	६४२५	१९	१०९	२	११	२११
गुल्मी	६४८८७	५९८४४	१९७	४२९४	२६	२४४	६	१६	१६०
फाल्गु	५९२६०	४७६७२	३४२	८८८३	५६	२००९	६६	५५	१७७
नवलपरासी	१२८७६०	११४०८	६९१	२११३१	६८६५	६५७४	११	५२६	७५४
रुपन्देही	१६३८३५	५६२६४	२००५	५६०६६	४२५१९	५१७९	४३	५१३	१२५४
कपिलवस्तु	११२६४	४१५६९	१०८९	६६५४	२९८९०	३१०६	१७	१६८	७७९
अर्धाखाँची	४६८२६	४३७६०	१४७	२६०९	४५	८९	३	२१	१६०
प्रयाण	४७७९६	४५३८८	११०	१५१६	३२	३७५	४०	३६	१४१

वर्ति वाल अक्सर प्रयोग गरिने साधन						परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार				
बिजुली	माटोल	गोबरसाँस	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	शौचालय नभएको	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्याङ्क)	साधारण	उल्लेख नभएको
६९८५९	६५६६७	२८०	३०४५	४८९	१४६३	९७७२०	१५८७	२९५९६	१०४४४	१४५६
२७७९१	१२८१०	९२	१५४४९	७६६	२३४	३८२३७	६०८	१२२१२	६२५५	२३२
१९९७०	१३१८९	११४	१३८६	७९६	४२८	१६०४७	७९९	१६५३०	१०१६६	४२१
३७३४९	५७७५	५	१३६२	१०२६	१४१	१३८६०	५०	१७६३८	१३९८२	१२८
५८८२७	६१२४	३	८३७	४६०	३८४	२३९००	३३२	२३२०६	१८८३४	३६३
७०४१५	६६९२	१४७	१७५६	९३९	७०२	२१७०८	६८५५	३९८४६	११५३९	७०३
१०५७६६	१९०६	३३८	२३१	१७२	१०१२	४७३५	४१०४५	४२४१२	१२१३१	१०१४
६७०३७	६७०	२५१	४९	११३	४३७	२०७९	३३०१९	२६१०९	६११३	४३७
४२७२६३	२३३०	१८१५	२००	४०७	३४२९	५०३४	३००१४	८५७२८	४१३०९	३४६७
४११३०	७८४२	१००	१४८	६६९	५०५	२४०७३	१००३	२१३४७	१२२६७	५०४
६९६९	११४८	०	६२०	९७६	३६	४२१९	११	३५१५	१८८१	३५
४६२५७	१४२८२	३८	८१९६	४८०४	२६५	२१८७८	२००	३४११६	१७३८८	२६०
६२४६४	१५०७७	२१२	६६०२	१४६७	२२३	३४७०९	१०६३	३६७७४	१३२७५	२२४
४९६६७	५३८३९	२०१	९७९	२९८	१६६	८०४८५	११५	१०३०५	१२८१४	१६५३
७४१६९	३११३४	१७९	९२६	२२६	११६६	७८५१३	११२३	१७४३४	१०२८१	११६९
६१०००	२२९५१	१६९	११६२	३०८	१११८	६२०७६	११०९	२३२१२	८००४	१११५
११३७२८	७२११	३३३	७४६८	३०६६	५३९	७८२२	१६६०	९६०३५	२६२८७	५४१
५०७८८	१११३१	११३	२८१०	१२७५	२६१	१७११६	४५०	२६१३२	२०१०८	२५२
३२३०२	६१५५	११०	२७१२	५३९	१५०	८०४१	३५७	२४४५०	१०५४	१४६
६०३५०	७८७९	२१३	७४१४	११११	४३९	१२६२३	१४८	४८८३५	१५४४५	४३५
५१५७६	६३४३	१७२	२०५४	५३५	१७६	७१५२	७५२	३६४७७	२४३०४	१७७
१११७५७	३६१४	२४९	१२९	३७०	४६०	१०६१	१३७६	११४६२५	७१३४	४६३
१२८७	२४	०	१२४	८	५	५०१	२	६८८	२५२	५
२३५३	७१	०	८४२	२३	१६	१२११	२५	१३५७	६१६	१६
११०२८	३७०१	४६	३१३५	१७४४	७३	५११९	१८७	१४३२३	८००१	६७
२८६१४	५१२९	६६	१५८९	२०९	११	३४६१	४७	२२७९९	८८७८	८९
५०२४२	७७१४	१११	२२५३	१३७५	२१७	१२१५०	७८७	३३१८९	१५०८३	२७९
४१६५४	१३५६२	१२५	७५३७	१८५०	१५९	११११३	६२५	३३१८३	१८२१४	१५२
४३२४९	९०६५	१२०	४५३७	२११२	१७७	१४०५०	४८९७	२७६८०	१२४५४	१७९
१०४२०२	१५२९७	२४७	५४११	२८४४	७५९	४८९३४	१३२९	५८८४९	११०९८	७५०
१३२०७३	२९४५१	३४९	३८८	३२२	१२५२	६७१५२	१८२७	७०२६१	२२५२७	१२६८
५८१६२	३०१०१	२६९	४१४	७३२	७८६	६२४६७	६८७	२०११६	६४२०	७७४
२७८२३	१०४८८	१२३	५६३९	२५९५	१५८	१३२८७	४२९	१५१५३	१७०००	१५७
२५५९१	१०३४६	८६	३२७५	८२७१	१४१	१३७६४	३७०	११३७९	१३७२३	१४०

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	खाना पकाउन अवसर प्रयोग गरिने इनधन							
		काठ/दाउरा	मटितेल	एल.पि. खाँस	गुईम/ गोरहा	गोबरखाँस	बिजुली	अन्य	उल्लेख नभएको
रोल्पा	४३७३५	४२४०६	४४	१५४	६९	३१	११	४०	१८०
रुकुम	४१८३७	४०८८९	४३	६०२	११३	४९	५	१५	१२१
सल्यान	४६५२४	४५१४७	१५१	६८८	७२	५४	७	३१	३७४
दाढ	११६३४७	८८८२७	५४६	१६३५६	४४७३	५२८८	४३	२६०	५५४
बाँके	१४६९३	६७६५१	८४४	१९४७३	३९६३	२०४४	४१	१३३	५४४
बार्दिया	८३१४७	७२८७३	३७०	३६५२	८४१	५१२५	१८	८८	१८०
सुखेत	७२८३०	६२१२३	२९३	१९११२	१२७	६४९	२४	६६	४३६
दैलेख	४८९१५	४७५२३	६०	७५०	७२	१२२	२	५१	३३५
जाजरकोट	३०४६८	३०१४२	१७	६६	६२	५६	३	५	११७
डोल्पा	७४६६	६६४६	१६	६	६५०	८	५	११४	२१
जुम्ला	१९२९९	१९०९८	४	११३	१	१	२	१८	१२६
कालिकोट	२३००८	२२५४४	१०	२४८	३	३४	१०	२०	१३९
मुगु	१६००	१४८०	२	४	०	५	०	०	१०९
हुम्ला	१४३७	१२७८	०	३	०	८	१३४	४	१०
बाजुरा	२४८८	२४६२२	१३	६	२	४२	३	१	११९
बधाड	३३७७३	३३२०९	५७	१२१	५	५०	१	१०	३२०
अछाम	४८३१८	४७४८५	७४	११४	८२	८३	२	११६	२८२
डोटी	४१३८३	३९७२०	२०६	११३१	३३	५५	६	५९	१७३
फैलाली	१४२४१३	१२२३४४	६७९	१६८७	३०८	८३०९	४५	२७२	७६९
कञ्चनपुर	८२१३४	६७३६९	४६७	६३५३	२५७	६१३९	१४	१४०	५८६
डडेल्हुरा	२७०२३	२६००९	४९	७१५	२८	३९	११	४८	१३२
बैतडी	४५१६७	४४२१०	२६६	३९६	४३	३३	३	१७	११९
दाचुंला	२४६०४	२२८१०	६४९	८१९	०	१०१	५	६३	८५

वत्ति वाल अक्सर प्रयोग गरिने साधन						परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार				
बिजुली	मटितेल	गोबरगाँस	सोलार	अन्य	उल्लेख नभएको	शौचालय नभएको	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेपिटिक ट्याङ्क)	साधारण	उल्लेख नभएको
९३९५	२९८०	१०७	२०७४७	१११२७	१७९	३४२६७	३४९	५१८१	२९५३	१८५
६१८१	२३४९	११८	११२९१	१३७८२	११६	२७३४९	३५१	५०७०	८९४९	११८
६७६०	८६१७	३२	१६०७५	१४५९५	३६५	३२९४९	३७४	७८३२	४९९६	३७३
७५१८१	२६०२३	३१३	४८६७	१३९४	५६९	४५५३४	१३८१	५१५११	१७३४२	५४७
६५०९९	२१०३०	२५७	३१६७	४५९४	५४६	४८९९६	१५७८	२८७६२	१४८७५	५४२
५२०३५	१८८६९	२१३	२४२४	१४२७	१७९	४२६८३	१००१	१५४५८	२३८२९	१७६
३१७९६	२९५५	२२२	१९५२	२७५२८	४५९	२०८६२	१५३	३०४०१	२०१५९	४५५
६६३८	२०२२	५१	१८३३९	२१५३२	३३३	२४९६२	३७४	१६३०५	६९४१	३३३
१२२५	७१३	४१	१२५४५	१५८२७	११७	१७१०९	२९४	५०२१	७९२७	११७
१७२०	९४	१	३७७०	१८६१	२०	३६७७	३	२४९०	१२७५	२१
५६५६	६२	४	८५४८	४८९९	१२२	५९१७	४	६४५३	६७९२	१२५
२६७४	३२८	९	८५४५	११३१४	१३८	९९२७	५	४६३१	८३०८	१३७
१३३२	७४	३	५३५३	२७३०	१०८	४९५५	४	१३३५	२१९८	१०८
२९५९	१०	०	२१३८	४३२०	१०	४६१९	०	२५८४	२१४४	१०
५६६७	२७३	०	५५८२	१३१७०	११६	१५३१२	४	३३७१	६००४	११७
५१०२	४२८१	२८४	१३३४५	१६४७	३१४	२३६०४	१३	६१०७	३७३२	३१७
८९९६	२०५९	७६४	११७२९	२४५८३	२६७	२५३३५	४१२	१५४८१	६७३२	२७८
१२४९८	४१८५	१४८	४९८४	११३९६	१७२	२४११३	४७७	१००५४	६५७५	१६४
१००३८२	२००७७	२६६	८९२८	१११७१	७८९	७२३२१	१८३८	४३८६९	२३५९८	७८७
६१७०	१८०८२	१९४	८१०	६८९	५९९	३६७६२	९९५	२७३५४	१६५१०	५१३
१२९६६	२०२०	२८७	२८३५	८७८०	१३५	११२२६	३११	१०८८२	४४६९	१३५
११२३२	१७९८१	६४	८०८०	७६१५	११५	२५८०८	४१५	१४५६४	४१८०	२००
६६३१	८१९७	१०	८१३७	१५४७	८२	१३१०५	५	९३१९	२००९	८६

परिशिष्ट

भौगोलिक क्षेत्र र विकास क्षेत्रअनुसार जिल्लाहरूको अवस्थिति

हिमाल			पहाड़			तराई		
विकास क्षेत्र	कोड नं.	जिल्ला	कोड नं.	जिल्ला	कोड नं.	जिल्ला	कोड नं.	जिल्ला
पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्र	१	ताप्ले जुङ	२	पाँचधर	४	झापा		
	९	संखुवासभा	३	इलाम	५	मोरड		
	११	सोलुखुम्बु	७	धनकुटा	६	सुनसरी		
			८	तेहथुम	१५	सप्तरी		
			९०	भोजपुर	१६	सिराहा		
			९२	ओखलढुङ्गा				
			९३	खोटाड				
			९४	उदयपुर				
मध्याञ्चल विकास क्षेत्र	२२	दोलखा	२०	सिन्धुली	१७	धनुषा		
	२३	सिन्धुपाल्चोक	२१	रामेछाप काख्ने	१८	महोत्तरी		
	२९	रसुवा	२४	पलाञ्चोक	१९	सल्लाही		
			२५	ललितपुर	२०	रौतहट		
			२६	भक्तपुर	२३	वारा		
			२७	काठमाडौं	२४	पर्सा		
			२८	नुवाकोट	३५	चितवन		
			२९	धादिङ				
			३१	मकवानपुर				
पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र	४१	मनाड	३६	गोरखा	४८	नवलपरासी		
	४२	मुस्ताड	३७	लमजुङ	४९	रुपन्देही		
			३८	तनहु	५०	कपिलवस्तु		
			३९	स्याङ्जा				
			४०	कास्की				
			४३	म्यागदी				
			४४	पर्वत				
			४५	वागलुङ				
			४६	गुल्मी				
			४७	पाल्पा				
			५१	अर्धाखाँची				
मध्य पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र	६२	डोल्पा	५२	प्युठान	५६	दाढ		
	६३	जुम्ला	५३	रोल्पा	५७	बाँके		
	६४	कालिकोट	५४	रुकुम	५८	वर्दिया		
	६५	मुगु	५५	सल्यान				
	६६	हुम्ला	५९	सुर्खेत				
			६०	दैलेख				
			६१	जाजरकोट				
सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र	६७	बाजुरा	६९	अछाम	७१	कैलाली		
	६८	बझाड	७०	डोटी	७२	कञ्चनपुर		
	७५	दार्चुला	७३	डडेल्धुरा				
			७४	वैतडी				